

ΚΑΝΩΝ ΜΗ΄.

Τῆς ς'. πζ',
τῆς Ἀγκ. κ'.
τῆς Καρθαγέν.
γ'. Βασ. θ'.
κα'. λέ. και οζ'.

Εἰ τις Λαϊκὸς τὴν ἐξουτοῦ γυναῖκα ἐκβαλὼν, ἑτέραν λάβοι, ἢ παρὰ ἄλλου ἀπελευ-
μμένην, ἀφορίζεσθω. (1)

νηθίντες εἰς τὸν καιρὸν τοῦ διωγμοῦ, νὰ κάμνουν τόσους χρόνους ἀκρωμένοι, καὶ τόσους ὑποπίπτοντες, εἰς καιρὸν ὅπου ἦτο δυνατὸν νὰ τοὺς βαπτίσῃ δευτέραν φορὰν, καὶ ἔτσι καὶ αὐτοὺς νὰ καθαρῖσθαι ἀπὸ τὴν ἄρνησιν, καὶ αὐτὴ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τόσους κόπους καὶ φροντίδας τῆς τούτων ψυχικῆς διασώσεως; Διὰ ταῦτα λοιπὸν τὰ αἴτια δὲν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ βαπτίσῃ τινὰς δευτέραν φορὰν τὸν ἀληθῶς βεβαπτισμένον, κατὰ τὸν μζ'. τοῦτον Ἀποστολικὸν, καὶ τὸν νζ'. τῆς Καρθαγ. ἂν καὶ παρὰ αἰρετικῶν ἐμολύνηται, ἐπειδὴ καὶ μένει τὸ πρῶτον βάπτισμα, ὅτι τὰ χάρισματα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀμεταμέλητα. Δι' ὃ καὶ ὁ λέ. τῆς ἐν Καρθ. δὲν συγχωρεῖ νὰ ἀναβαπτίζωνται οἱ καθαιρεθέντες Κληρικοί διὰ ἐγκλήματα, καὶ οὕτω πάλιν νὰ προσιβάζωνται εἰς ἱερωσύνης βαθμῶν. Καθαρίζεται δὲ τις ἀπὸ τὸν μολυσμὸν τῆς αἰρέσεως, μὲ τὸν ἀναθηματισμὸν τῆς αὐτῆς αἰρέσεως, μὲ μετάνοιαν ἀξιόλογον, μὲ τὴν διάταξιν τῶν Ἰλαστικῶν εὐχῶν τοῦ Πατριάρχου Μεθοδίου, τὰς ὁποίας ἡ Ἐκκλησία ἀναγινώσκει εἰς τοὺς ἀρνησαμένους, καὶ τελευταίον μὲ τὴν σφραγίδα τοῦ ἁγίου Μύρου. Ὑστερον δὲ ἀπὸ τὴν πρέπουσαν δοκιμασίαν, καὶ Κανὸνα τὸν διορισθέντ' ἀπὸ τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς, καὶ μὲ τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου, «Τὸ αἷμα γὰρ, φησὶ, τοῦ Χριστοῦ καθαρῖζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας» (ἀ. Ἐπιστ. Ἰωάννου ἀ.). Τὰ δὲ παιδιά τῶν Ἀγαθῶν ὅπου βαπτίζονται εἰς τὸ ἰδικὸν μας βάπτισμα, ὄχι μὲ σκοπὸν εὐσεβῆ, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ γίνωνται τὰ σώματα αὐτῶν νοσώδη, ἢ δυσώδη, ἀπεφασίσθη συνοδικῶς, ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου κυρίου Δουκᾶ νὰ βαπτίζωνται δευτέρον, ἀνίσως ἤθελαν ἔλθῃ εἰς τὴν ἰδικὴν μας πίστιν, ἐπειδὴ εἰς τὸ βάπτισμα αὐτῶν δὲν ἦτο σύμφωνος ἡ τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν γονέων πίστις. Ὅμοίως πρέπει νὰ βαπτίζωνται καὶ ἐκεῖνοι ὅπου ἤθελαν βαπτισθῆ ἀπὸ ἀνέρον μὲν, σχηματισθέντα δὲ ψευδῶς, ὅτι εἶναι ἱερεῖς. Καὶ πρὸς τοῦτοις ἐκεῖνοι, ὅπου ἤθελαν βαπτισθῆ ἀπὸ λαϊκὸν ἐν καιρῷ κινδύνου, ἂν δὲν ἀποθάνουν, ἀλλὰ ζήσουν μετὰ ταῦτα, ἐπειδὴ κατὰ τὸν μζ'. τοῦτον Ἀποστολικὸν, εἰς μόνους τοὺς Ἐπισκόπους, καὶ Πρεσβυτέρους εἶναι ἄδεια νὰ βαπτίζουν, καὶ ὄχι εἰς λαϊκοὺς, κατὰ τὸν ἀ. τοῦ Βασιλείου, ὅπου λέγει, τοὺς παρὰ λαϊκῶν βαπτισθέντας βάπτίζομεν. Τὸ γὰρ ἐν καιρῷ κινδύνου καὶ κατὰ περιστάσιν γινόμενον δὲν εἶναι νόμος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, κατὰ τὸν ιζ'. τῆς ἀ. καὶ θ'. τὰ αὐτὰ λέγει καὶ Βυλσαμῶν καὶ ὁ Βλάσαρις. Πρέπει δὲ νὰ προσθέσωμεν καὶ τοῦτο εἰς τὴν παρούσαν ὑποσημείωσιν, ὅτι κατὰ τὸν π'. τῆς Καρθ. καὶ πδ'. τῆς ς'. πρέπει νὰ βαπτίζωνται τὰ παιδιά ἐκεῖνα ὅπου μῆτε αὐτὰ ἤξεύρουν ἂν ἐβαπτίσθησαν διὰ τὸ ἀνήλικον, μῆτε ἄλλοι μάρτυρες εὐρίσκονται βεβαιούντες, ὅτι ἐβαπτίσθησαν. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημ. τοῦ κδ'. τοῦ Νηστευτοῦ, περὶ τοῦ ἐν κινδύνῳ ὑπὸ ἀνέρου βαπτισθέντος νηπίου, ὅτι δηλαδὴ, ἐὰν αὐτὸ ζήσῃ, βαπτίζεται ὑπὸ ἱερέως. Καθ' ὅτι καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας Ἰουδαῖόν τινα, βαπτισθέντα ὑπὸ λαϊκοῦ ἐν καιρῷ ἀσθενείας θάνατον ἀπειλούσης, ἐβάπτισεν αὐτὸν ἐξαρχῆς, ἀφ' οὗ πάλιν ἀνέζησεν, ὡς ἱστορεῖται ἐν τόμ. ια'. σελ. 188. τῆς Βυζαντιδος. Προσθέτομεν δὲ ἐδῶ, ὅτι, ἂν ὁ Λαϊκὸς ἐν καιρῷ ἀνάγκης δύναται νὰ τὰ βαπτίσῃ, δύναται ἀκολούθως καὶ νὰ τὰ μωρῶσῃ, καὶ νὰ τὰ κοινωήσῃ (καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ νη. τῆς ς'.) Εἶναι δὲ γνώμη τινῶν, ὅτι τὰ ὑπὸ λαϊκῶν ἐν ἀνάγκῃ βαπτισθέντα νη-

πια, πρέπει νὰ μνημονεύωνται μετὰ τῶν ὀρθοδόξων, ἐὰν ἀποθάνουν, ὡς ἐν ἐλπίδι ὕψα Θεοῦ ἐλθῶς τυχεῖν. Τὰ δὲ μὴ ἐν ἀνάγκῃ βαπτισθέντα παρὰ λαϊκοῦ καὶ ἀνέρου, ὑποκρινομένου δὲ τὸν ἱερέα, ταῦτα ἀποθανόντα νὰ μὴ μνημονεύωνται, ἀβάπτιστα γὰρ εἶσι. Σημειῶσαι δὲ, ὅτι τοὺς Λαϊκοὺς δὲν λέγομεν ὅτι ἀναβαπτίζομεν, ἀλλ' ὅτι βαπτίζομεν. Ἐπειδὴ τὸ βάπτισμα αὐτῶν ψεύδεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Καὶ οὐχ ὅπως ἐστὶ βάπτισμα, ἀλλὰ ράντισμα μόνον ψιλόν.

(1) Ἡ μὲν ἀκρίθεια, καὶ ἡ τοῦ Κυρίου ἀπόφασις, ἐξίσου θέλει μῆτε ὁ ἀνδρὰς νὰ χωρίσῃ τὴν γυναῖκά του, μῆτε ἡ γυναῖκα τὸν ἀνδρὰ τῆς. Ἐπίσης γὰρ ὁ Κύριος καὶ διὰ τὸν ἀνδρὰ, καὶ διὰ τὴν γυναῖκα εἶπεν· «Ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν.» Καὶ ἐὰν γυνὴ ἀπολύσῃ τὸν ἀνδρὰ αὐτῆς, καὶ γαμηθῇ ἄλλῳ, μοιχᾶται (Μάρκ. ι'. 11.), χωρὶς νὰ προσθήσῃ τὸ παρεκτός λόγου πορνείας ἢ ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς μόνον, ἢ ἐπὶ τῆς γυναικὸς μόνον, ἀλλ' ἀφήκε τοῦτο νὰ τὸ νοοῦμεν ἡμεῖς ἀδιαφόρως καὶ εἰς τοὺς δύο. Ἡ δὲ τῆς Ἐκκλησίας συνήθεια, εἰς μὲν τὸν ἀνδρὰ δίδει τὴν ἐξουσίαν νὰ χωρίσῃ τὴν γυναῖκά του, εὐρῶν αὐτὴν πορνευομένην, ἢ μοιχευομένην, ἢ δὲ γυναῖκα νὰ μὴ χωρίσῃ τὸν ἀνδρὰ, καὶ εὐρῆ αὐτὸν πορνεύοντα, ἢ μοιχεύοντα. Εἰ δὲ καὶ ἤθελε τὸν χωρίσῃ ἐπὶ λόγῳ πορνείας ἢ μοιχείας, καὶ ἐκεῖνος μὴ ὑποφέρωντας ὑπανδρευθῆ μὲ δευτέραν γυναῖκα, ἢ μὲν χωρήσασα αὐτὸν πρώτη γυναῖκα, ἐκεῖνη ἔχει τὴν ἁμαρτίαν τοῦ τοιοῦτου χωρισμοῦ, ὁ δὲ ἀνδρὰς εἶναι ἄξιως συγχωρήσεως, διατὶ ἐδευτεροῦπανδρευθῆ, καὶ ἡ δευτέρα αὐτοῦ, γυνὴ δὲν κατακρίνεται ὡς μοιχαλὶς. Ταύτην τὴν συνήθειαν, ἥτις ἀπὸ τὸν Ῥωμαϊκὸν καὶ πολιτικὸν νόμον ἐπροχώρησεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν ἀποδέχεται ὁ Θεολόγος Γρηγόριος. Λέγει γὰρ (λόγῳ τῷ εἰς τὸ ρητὸν τοῦ Εὐαγγελίου, ὅτι ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους) «Τοὺς πολλοὺς καὶ κοινολαίτας ἀνθρώπους βλέπω σφαλερῶς νοοῦντας διὰ τὴν σωφροσύνην. Καὶ τὸν νόμον ὅπου ἔχουσι περὶ αὐτῆς, τὸν βλέπω ἀνίσον, καὶ ἀνώμαλον. Ἐπειδὴ, διὰ ποίαν ἀφορμὴν ὁ νόμος οὕτως τὴν μὲν γυναῖκα παιδεύει, ἂν πορνεύσῃ, εἰς δὲ τὸν ἀνδρὰ δίδει ἄδειαν νὰ πορνεύσῃ; Καὶ ἂν μὲν ἡ γυνὴ ἐπιβουλεύσῃ τὴν κοίτην τοῦ ἀνδρὸς, κρίνεται ὡς μοιχαλὶς, ἂν δὲ ὁ ἀνδρὰς ἔχωντας τὴν γυναῖκά του, πορνεύσῃ μὲ ἄλλας γυναῖκας, εἶναι ἀνεύθυνος; δὲν δέχομαι τὴν νομοθεσίαν αὐτὴν, δὲν ἐπαινῶ τὴν συνήθειαν. Ἄνδρες ἦσαν ἐκεῖνοι ὅπου ἔκαμαν τὸν νόμον αὐτὸν, καὶ διὰ τοῦτο μόνον κατὰ τῶν γυναικῶν ἐνομοθέτησαν. Ἐπειδὴ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι νομοθέται τοῦ πολιτικοῦ τούτου νόμου, εἰς μὲν τοὺς πατέρας ἐνομοθέτησαν νὰ ἦναι τὰ τέκνα ὑπεζούσια, τὸ δὲ ἀσθενέστερον μέρος, ἦτοι τὴν μητέρα, γυναῖκα οὖσαν ἀσθενῆ, ἀφήσαν ἀνεπιμέλητον, μὴ νομοθετήσαντες νὰ ἦναι ἡ μήτηρ καὶ εἰς αὐτὴν ὑπεζούσια. Ὁ δὲ Θεὸς δὲν ἐνομοθέτησεν οὕτως, ἀλλὰ λέγει; τίμα τὸν Πατέρα σου καὶ τὴν Μητέρα σου, ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίαις, ἵνα εὖ σοι γένηται. (Ματθ. ιε. Μάρκ. ζ'. Δευτερ. ν'. ε'. Ἐξοδ. κ'. Ἐκκλησ. γ'.) Καὶ, ὁ κακολογῶν Πατέρα ἢ Μητέρα θανάτῳ τελευτάτω. Ἐξίσου καὶ ἐπὶ τοῦ πατρὸς καὶ ἐπὶ τῆς μητρὸς, καὶ καὶ τὴν ὑπακοὴν ἐτίμησε, καὶ τὴν ὕβριν ἐπαίδευσεν. Καὶ, εὐλόγια πατρός, στηρίζει οἴκους τέκνων, κατὰρα δὲ πατρός ἐκρίθει θεμέλια. Βλέπετε τὴν ἰσότηνα τῆς νομοθεσίας; ἕνας εἶναι ὁ

E. F. ZAKARAY
ΙΩΑΝΝΙΝ 206

Ερμηνεία.

«Ἐπειδὴ καὶ ὁ Κύριος διέταξεν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, ὅτι ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτός λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχεύσθαι. Καὶ ὅς ἂν ἀπολελυμένην γαμήσῃ μοιχᾶται. [Ματθ. ε. 32; καὶ ιθ'. 7.] Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι ἀκολουθοῦντες τὴν διάταξιν τοῦ Κυρίου, λέγουσιν εἰς τὸν παρόντα αὐτῶν κανόνα· Ὅποιος λαϊκὸς ἤθελε χωρίσῃ τὴν γυναῖκά του χωρὶς λόγου πορνείας, ἢ γονυμοιχείας, (ὁ γὰρ Εὐαγγελιστὴς

πῶς τὴν γυναῖκα καὶ τῆς γυναικός. Ἐνα χῶμα εἶναι καὶ οἱ δύο. Ἐνας νόμος εἶναι καὶ εἰς τοὺς δύο. Μία ἀνάστασις. Ἐξίσου ἀπὸ τὸν ἄνδρα, καὶ ἀπὸ τὴν γυναῖκα ἐγεννήθημεν, καὶ ἄχρεός ἀπὸ τὰ τέκνα εἰς τοὺς γονεῖς χρεώσεται. Πῶς λοιπὸν σὺ ὁ νομοθέτης ἄνδρας, ζητεῖς σωφροσύνην ἀπὸ τὴν γυναῖκα, σὺ δὲ οὐ σωφρονεῖς; πῶς ζητεῖς ἐκεῖνο ὅπου δὲν δίδεις; πῶς ἔχωντας σῶμα ὁμοιον μὲ τὸ τῆς γυναικός, ἀνομῶς νομοθετεῖς; εἰ δὲ καὶ στοχάζεσαι τὰ ἐπὶ τῆς παρακοῆς κακὰ, ἤμαρτεν ἡ γυνὴ ἀλλ' ἤμαρτε καὶ ὁ Ἄδάμ. Καὶ τοὺς δύο ὁ ὅρις ἠπάτησε, καὶ οὐτε ἡ γυνὴ εὐρέθη ἀσθενεστέρα εἰς τὸ νὰ ἀπατηθῇ οὐτε ὁ ἄνδρας δυνατώτερος εἰς τὸ νὰ μὴ ἀπατηθῇ. Εἰ δὲ καὶ στοχάζεσαι τὰ ἐπὶ τῆς ἀναπλάσεως καλὰ, ἤξευρε ὅτι ὁ Χριστὸς καὶ τοὺς δύο ἔσωσε μὲ τὰ πάθη του. Ἐγίνε διὰ τὸν ἄνδρα σὰρξ; ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν γυναῖκα. Ἀπέθανε διὰ τὸν ἄνδρα; ἀλλὰ καὶ ἡ γυνὴ μὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ σώζεται. Νομίζεις ἴσως ὅτι ἐτίμησε τὸν ἄνδρα, ἐπειδὴ ἐγεννήθη ἀπὸ τὸ σπέρμα τοῦ Δαβὶδ; ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν Παρθένον γεννηθεὶς ἐτίμησε τὴν γυναῖκα. Ἐσονταί, λέγει, οἱ δύο εἰς σὰρκα μίαν, καὶ ἡ μία σὰρξ λοιπὸν πρέπει νὰ ἔχη τὴν ὁμοτιμίαν. Ὁ δὲ Παῦλος καὶ εἰς τὸν ἄνδρα τὴν σωφροσύνην νομοθετεῖ μὲ ποῖον τρόπον; τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστὶ. ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν, καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν (Ἐφεσ. ε.) Καλὸν εἶναι εἰς τὴν γυναῖκα νὰ ἐντρέπηται τὸν Χριστὸν, διὰ μέσου τῆς ἐντροπῆς ὅπου δείχνει εἰς τὸν ἄνδρα τῆς; καλὸν εἶναι καὶ εἰς τὸν ἄνδρα νὰ μὴ ἀτιμάζῃ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, διὰ μέσου τῆς ἀτιμίας ὅπου κάμνει εἰς τὴν γυναῖκά του, πορνεύοντας ἄλλην. Ὅμοιος δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομος αὐτὸ τοῦτο μαρτυρεῖ ἐν τῇ ε. ὁμιλ. τῆς α. πρὸς Θεσσαλ. Παρκαλῶ, λέγει, ὅς φυλαττώμεθα ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν ταύτην. Διατὶ καθὼς ἡμεῖς οἱ ἄνδρες παιδεύομεν τὰς γυναῖκάς μας, ὅταν προδώσωμεν τὴν τιμὴν των εἰς ἄλλους, ἐστὶ καὶ ἡμᾶς παιδεύομεν, ἂν ὄχι οἱ νόμοι τῶν Ῥωμαίων, ἀλλ' ὁ Θεὸς, ὅταν προδώσωμεν τὴν τιμὴν τῶν γυναικῶν μας, καὶ πορνεύσωμεν μὲ ἄλλας, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο, δηλαδή ἡ τῶν ἀνδρῶν ἀμαρτία μὲ ἄλλην, μοιχεία εἶναι. Μοιχεία γὰρ εἶναι, ὄχι μόνον τὸ νὰ μοιχευθῇ ἀπὸ ἄλλον ἢ ὑπανδρὸς γυνὴ, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ μοιχεύσῃ ἄλλην ὁ ὑπανδρευμένος ἀνὴρ. Πρόσεχε ἀκριβῶς εἰς τοῦτο ὅπου σοῦ λέγω. . . Δὲν εἶναι μοιχεία τοῦτο μοναχὰ τὸ νὰ ἀμαρτήσωμεν οἱ ὑπανδρευόμενοι ἄνδρες εἰς γυναῖκα ὑπανδρὸν ξένην, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ ἀμαρτήσωμεν εἰς γυναῖκα ἀνύπανδρον, καὶ τοῦτο ὁμοίως μοιχεία εἶναι. Διατὶ, ἂν καὶ ἡ γυναῖκα ἐκεῖνη μὲ τὴν ὁποῖαν ἀμαρτήσωμεν δὲν εἶναι δεδεμένη μὲ ἄνδρα, ἀλλὰ σὺ ὁ ἀμαρτάνων εἶσαι δεδεμένος μὲ γυναῖκα. Καὶ διὰ τοῦτο τὸν νόμον ἐπαρέβης, καὶ ἀδίκησες τὴν ἰδίαν σου σὰρκα. Διὰ τί γὰρ ἐπαρέβης τὴν γυναῖκά σου, κἂν καὶ ἤθελε πορνευθῇ μὲ ἐλεύθερον ἄνδρα; ἕβαια διατὶ εἶναι μοιχεία, καὶ μὲ ὄλον ὅπου ὁ πορνεύσας αὐτὴν δὲν ἔχει γυναῖκα, ἀλλὰ διατὶ ἡ γυναῖκά σου εἶναι δεδεμένη μὲ ἄνδρα. Λοιπὸν καὶ σὺ, ἐπειδὴ εἶσαι δεδεμένος μὲ γυναῖκα, ὅταν πορνεύσῃς μὲ ἐλευθέρην γυναῖκα, μοιχεία ὁμοίως εἶναι καὶ ἡ ἐδική σου αὐτὴ πορνεία· Ὁ Ἀπολύσας, λέγει ὁ Κύριος, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτός λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμῶν, μοιχᾶται.» [Ματθ. ε. 32. ιθ'.

7]. Καὶ ἂν τοῦτο ἐστὶ ἦναι, δὲν μοιχεύει πολλῶ μᾶλλον ἐκεῖνος ὅπου ἔχοντας τὴν γυναῖκά του, μὲ ἐλευθέρην γυναῖκα συμφεῖρεται; ναί. Φανερόν εἶναι εἰς τὸν κάθε ἕνα. Ὅχι μόνον δὲ ὁ Γρηγόριος, καὶ ὁ Χρυσόστομος, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Βασιλεῖος δὲν ἀποφέρει νὰ ἀκολουθῇ εἰς τὴν συνήθειαν αὐτὴν, ἥτις ἀθετεῖ τὴν παραδεδομένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐντολήν, τόσον εἰς ἄλλα μέρη, ὅσον καὶ εἰς τὸν ιθ', ὅρον τῶν Ἡθικῶν του. Λέγει δὲ καὶ εἰς τὸν λέ. αὐτοῦ Κανόνα. Ὅταν ἡ γυναῖκα ἀφήσῃ τὸν ἄνδρα τῆς, πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν διὰ ποῖαν αἰτίαν τὸν ἀφῆσε, καὶ εἰ μὲν φανῇ ὅτι ἡ γυνὴ ἀλόγως, καὶ χωρὶς αἰτίαν ἀφῆκεν αὐτὸν, ὁ μὲν ἄνδρας νὰ ἦναι ἀξίος συγχωρήσεως, ἡ δὲ γυνὴ, κανόνος καὶ ἐπιτιμίου, ὡς αἰτία γινομένη τοῦ κακοῦ. Εὐλόγος δὲ αἰτία τοῦ χωρισμοῦ τοῦ ἀνδρογόνου ἄλλη κἄμμία δὲν εἶναι, εἰμὴ ἡ πορνεία, ἢ ἡ μοιχεία τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός. Ἀλλὰ καὶ ἡριζ'. Ἰουστινιανῆος Νεαρὰ, κεκλήθη ἐν βιβλ. τῶν βασιλικῶν κή. τίτλ.ζ'. διορίζει, ὅτι ἂν ὁ ἄνδρας ἔχη γυναῖκα ἄλλην, ἢ εἰς τὴν πόλιν ὅπου εὐρίσκεται ἢ εἰς τὸ ὀσπητιὸν του, καὶ συμφεῖρεται μὲ αὐτὴν, ἢ δὲ γνησίαν γυνὴν τοῦ ἤθελε τοῦ εἰπεῖν νὰ ἀπέχη ἀπὸ ἐκείνης, καὶ ἐκεῖνος δὲν θέλει νὰ ἀπέχη, δίδεται ἄδεια νὰ λυθῇ ὁ γάμος διὰ τὴν ζηλοτυπίαν τῆς γυναικός, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ταύτην ζηλοτυπίαν, ἀλλὰ μὲν γυναῖκες τρώγουν φαρμάκι καὶ θανατώνονται, ἀλλὰ χάνουσι τὰς φρένας των, ἀλλὰ ἐγκρεμνίζονται, καὶ ἀλλὰ ἄλλα ἀτοπώτατα πράττουσιν, καθὼς τὰ τοιαῦτα παραδείγματα ἀκολουθοῦν καθημερινῶς εἰς κάθε σχεδὸν πόλιν, καὶ νῆσον, καὶ χωρίον. Διατὶ, καθὼς εἶναι μεστὸς ζήλου ὁ θυμὸς τοῦ ἀνδρὸς διὰ τὴν μοιχευθεῖσαν γυναῖκά του, ὡς λέγει ὁ Σολομών (Παροιμ. σ'. 34.) καὶ οὐ φείσεται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Οὐκ ἀνταλλάξεται οὐδενὸς λύτρου τὴν ἔχθραν, οὐδ' οὐ μὴ διαλυθῇ πολλῶν δώρων. Τοιοῦτοτρόπως (ἵνα μὴ λέγω καὶ περισσώτερον) μεστὸς ζήλου εἶναι καὶ ὁ θυμὸς, ἢτοι ἡ καρδιά τῆς γυναικός, διὰ τὸν πορνεύοντα ἄνδρα τῆς. Πλὴν σημείωσαι ὅτι, ἀγκαλὰ καὶ ὁ Κύριος ἐσυγχώρησε νὰ χωρίζωνται οἱ ἄνδρες ἀπὸ τὰς γυναῖκάς των ἐπὶ λόγῳ πορνείας, ἢτοι μοιχείας· ὁ Ἀρχιερεὺς ὅμως δὲν πρέπει νὰ δίδῃ ἄδειαν εἰς αὐτοὺς καὶ νὰ δευτεροῦσανδρῶνται, ἀλλὰ νὰ τοὺς ἀφίη ἔτσι χωρισμένους εἰς πολὺ διάστημα καιρῶν, ἕως ὅπου τὸ πορνεύσαν, ἢτοι μοιχευθὲν μέρος, νὰ μετανοήσῃ, νὰ προσπίσῃ, καὶ νὰ κάμῃ ὑπόσχεσιν ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς νὰ φυλάξῃ τὴν τιμὴν τοῦ ἄλλου μέρους, καὶ οὕτω πάλιν νὰ νόνηται. Διατὶ καὶ ὁ Κύριος δὲν ἐσυγχώρησε νὰ χωρίζωνται ἀπλῶς διὰ μόνην τὴν μοιχείαν, ἀλλὰ κυρίως μὲν καὶ κατὰ πρῶτον λόγον διὰ τὸν ζῆλον, ὅπου ἀκολουθεῖ ἀπὸ τὴν τοιαύτην μοιχείαν, καὶ διὰ τὸν φόνον ὅπου ἐκ τοῦ ζήλου ἀκολουθεῖ. Κατὰ δὲ δευτερον λόγον, καὶ διὰ τὴν σύγχυσιν καὶ νόθευσιν τῶν γενῶν, ὅπου ἐπιτεταί ἐκ τῆς τοιαύτης μοιχείας, ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος. Ὡστε καθὼς λέγει ὁ Ζωναρᾶς ἐν Ἐρμηνείᾳ τοῦ θ'. καὶ κἀ. Κανόνος τοῦ Βασιλείου, δὲν ἀναγκάζεται μὲν ὁ ἀνὴρ, ἂν δὲν θέλῃ, εἰς τὸ νὰ ἔχη τὴν μοιχαλίδα γυναῖκά του, ἀλλ' ἂν θέλῃ, ἀποκριματίστως ἔχει ταύτην, καὶ συνοικεῖ μὲ αὐτήν. Τί λέγω ἀποκριματίστως; ἐπαινετός καὶ φρονιμώτατος εἶναι ὁ ἄνδρας ἐκεῖνος, ὅπου δεχθῇ πάλιν τὴν γυναῖκά του, καὶ πορνεύσαν, (ἐπὶ ὑπόσχεσει ὅμως νὰ μὴ ἀμαρτήσῃ εἰς τὸ ἐξῆς) διὰ δύο

ἀντὶ μοιχείας ἐνταῦθα, τὴν πορνείαν ἐξέλαβε. Καὶ ὄρα περὶ τούτου τὸν δ΄. τοῦ Νύσσης) καὶ πάρη ἄλλην ἐλευθερίαν γάμου, ἃς ἀφορίζεται. Ὅμοίως ἃς ἀφορίζεται, καὶ ἐάν, ἀφ' οὗ χωρισθῆ ἀπὸ τὴν γυναῖκά του χωρὶς αἰτίαν πορνείας, πάρη ἄλλην γυναῖκα χωρισμένην καὶ αὐτὴν οὖσαν ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς, χωρὶς λόγου πορνείας, ἡγουν μοιχείας. Ταῦτα δὲ ὅπου εἶπομεν διὰ τὸν ἄνδρα, πρέπει νὰ νοοῦνται καὶ διὰ τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ὅπου ἀφήσῃ τὸν ἄνδρα τῆς, ἄνευ λόγου πορνείας, καὶ πάρη ἄλλον. Ὅποιος δὲ ἄνδρας, ἢ γυναῖκα, χωρισθοῦν ἄνευ εὐλόγου αἰτίας

αἷτια. Πρῶτον διὰ τὴν ἀγάπην καὶ συμπάθειαν ὅπου δείχνει εἰς τὴν ἰδίαν σάρκα του, λέγω δὴ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, μιμηθεὶς αὐτὸν τὸν Δεσπότην τῶν ἀπάντων Θεῶν, ὅστις καὶ μοιχαλίδας οὖσαν πρότερον τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ πορνεύουσαν εἰς τὰ εἰδωλα, κατεδέχθη νὰ τὴν κάμη νόμφην του διὰ τῆς ἐνσάρκου οικονομίας, καὶ νὰ τὴν σώσῃ διὰ τῆς μετανοίας καὶ τῆς μετ' αὐτοῦ ἐνώσεως. Καὶ καθὼς φρονίμου ἄνδρος ἴδιον εἶναι, ὅταν πληρωθῆ κἀνένα του μέλος νὰ μὴ τὸ ἀποκόπη, ἀλλὰ νὰ σπουδάξῃ νὰ τὸ ἰατρεύῃ· ἔτσι φρονίμου ἄνδρος ἴδιον εἶναι, ὅταν ἀμαρτήσῃ τὸ ἴδιον μέλος του, ὅπου εἶναι ἡ γυνή, νὰ μὴ τὸ χωρίξῃ, ἀλλὰ νὰ τὸ ἐπιμελήται μᾶλλον καὶ νὰ τὸ θεραπεύσῃ διὰ τῆς μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς. Καὶ δευτέρον, διατὶ ἡ τοιαύτη ἀκαθαρσία ὅπου μεταξὺ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναῖκος ἠκολούθησεν, κατὰ παραχώρησιν Θεοῦ, καὶ ἐξ αἰτίας προτέρων ἀμαρτιῶν αὐτῶν ἠκολούθησεν. (Καὶ ἃς ἐξετάξῃ ὁ καθὼς τὴν συνείδησίν του, καὶ θέλει εὖρη τὸν λόγον μας ἀληθῆ). Ὅθεν καὶ τὰ δύο μέρη πρέπει νὰ ὑπομένουν ἕνας τὸν ἄλλον, καὶ ὄχι νὰ ἀποχωρίζωνται. Καὶ ἂν ὁ Ἀπόστολος λέγῃ, ὁ πιστὸς ἄνδρας πρέπει νὰ συνοικῇ μετ' αὐτὴν τὴν ἀπίστον γυναῖκα, καὶ ἀντιστρόφως ἡ πιστὴ γυνὴ μετ' αὐτὸν τὸν ἀπίστον ἄνδρα, διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἀμφοτέρων. Τί γὰρ εἶδας, λέγει, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις, καὶ τί εἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; [α'. Κορινθ. ζ'. 16] πόσον μᾶλλον πρέπει νὰ συνοικῇ, καὶ νὰ μὴ χωρίζεται τὸ ἀνδρόγυνον, καὶ πορνείας ἀκολουθήσασθαι, εἰς καιρὸν ὅπου δὲν τὸ χωρίζει ἡ χεῖρων πασῶν τῶν ἀμαρτιῶν ἀσέβεια; Ταῦτα δὲ ὅπου εἶπομεν περὶ τοῦ ἀνδρός, νοοῦνται παρομοίως καὶ περὶ τῆς γυναίκος. Εἰ δὲ καὶ ὁ Παροιμιστὴς λέγῃ· «Ὁ κατήχων μοιχαλίδας, ἄφρων καὶ ἀσεβής» [Παροιμ. ιη'. 22.] τὸ ρητὸν τοῦτο τῆς σκληρότητος καὶ ἀποτομίας τοῦ παλαιοῦ Νόμου εἶναι, καὶ ὄχι τῆς ἐπιεικειᾶς καὶ χρηστότητος τοῦ γλυκυτάτου Νόμου τοῦ Εὐαγγελίου. Μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὴ ἡ παλαιὰ Γραφή, μετ' ὅσον τοῦ Μαλαχίου λέγει· «Γυναῖκα νεότητός σου μὴ ἐγκαταλίπῃς, ἀλλὰ ἐάν μισήσας ἐξαποστείλῃς, καλύψει ἀσέβεια τὰ ἐνθυμήματά σου, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ.» (Μαλαχ. 6'. 15. 16.) Ἄν δὲ εἰς ὅλον τὸ ἕστερον, δὲν ἦναι τρόπος, οὔτε κἀμμία μηχανή, νὰ ἐνωθῆ εἰς τὸ ἐξῆς τὸ ἀνδρόγυνον, τὸ μὲν ἀθῶον μέρος ἐξ ἀνάγκης μεγάλης ἠμπορεῖ νὰ δευτεροῦπανδρευθῆ, ἀλλ' ὄχι ποτὲ καὶ τὸ πορνεύσαν μέρος, καὶ αἷτιον γινόμενον τοῦ τοιοῦτου χωρισμοῦ. Τοῦτο γὰρ ἀντὶ τῶν 6'. ὑμεναίων, καὶ γαμηλίων δάδων, πρέπει μᾶλλον νὰ ὀρηθῆ καὶ νὰ κλαίῃ διὰ τὴν ἀμαρτίαν του, καὶ εἰς σκότος λύπης, καὶ χρείας ζωντανῆς νὰ εὐρίσκηται, ὅτι οὕς ὁ Θεὸς συνέκευξεν αὐτὸ διεχώρισε. Τί λέγω; καὶ ζημίαν τῶν ὑπαρχόντων του πρέπει νὰ λαμβάνῃ τὸ μέρος ἐκεῖτο, ὅπου ἐγένεν αἷτιον τοῦ χωρισμοῦ, καθὼς οἱ βασιλικοὶ νόμοι προστάζουσι, κατὰ τὸν Χρυσόστομον (λόγ. εἰς τὸ, γυνὴ δέδεται νόμῳ κτ.), τὸ δὲ νὰ μὴ ὑπανδρευθῆ τὸ μοιχευθὲν μέρος τοῦ ἀνδρὸς, συμπεραίνεται καὶ ἀπὸ τὴν λη'. Νεαρὰν τοῦ Λέοντος. Προστάζει γὰρ αὕτη, ὅτι ὁ μὲν ἄνδρας τῆς μοιχευθείσης νὰ πέρη τὴν προικὰ τῆς, ἢ, δὲ μοιχευθεῖσα νὰ βάλ्लεται εἰς Μοναστήριον, καὶ νὰ ἀναγκάζηται καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ εἰς τὸ νὰ γίνηται Μοναχή. Ὅσα δὲ πράγματα εἶχε παράνω ἀπὸ τὴν προικὰ τῆς, νὰ τὰ διαμοιράζουσι τὰ παιδία τῆς καὶ τὸ Μοναστήριόν τῆς ἢ ἂν δὲν ἔχῃ παιδία, νὰ τὰ πέρη οἱ γονεῖς τῆς

καὶ συγγενεῖς. Καὶ ἡ ριζ'. Νεαρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ προστάζει, ὅτι, ἐάν ὁ ἀνὴρ τῆς διὰ τὴν μοιχείαν ἐν Μοναστηρίῳ φυλαττομένης ἀποθάνῃ ἀνάμεσα εἰς τοὺς δύο χρόνους πρὸ τοῦ νὰ τὴν πάρη πάλιν, αὐτὴ νὰ γίνηται καλογραφία, (καὶ ὄχι ὄχι, νὰ δευτεροῦπανδρευθῆται). Ὅτι δὲν εἶναι συγχωρημένον νὰ λαμβάνῃ πάλιν ὁ ἄνδρας τὴν μοιχευθείσαν γυναῖκά του, μάρτυρες, ἐνθα μὲν ὁ Ἀρμενόπουλος (βιβλ. ζ'. τίτλ. 6'), ἐνθα δὲ ὁ ἱερὸς Φώτιος (τίτλ. α. κεφ. 6') λέγων· Ἡ ριζ'. Νεαρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ (τεθείσα ἐν βιβλ. κη'. τῶν βασιλικῶν, κατὰ τὸν Βαλασαμῶνα) διορίζει, ὅτι δύναται ὁ ἀνὴρ νὰ ἀναλάβῃ τὴν μοιχευθείσαν γυναῖκά του ἀνάμεσα εἰς δύο χρόνους, ἀφ' οὗ ἐμοιχεύθη, καὶ καταδικασθεῖσα ἐβάλλθη εἰς Μοναστήριον διὰ τὴν μοιχείαν, καὶ νὰ συνοικῇ μετ' αὐτὴν, ἔχει κἀθε ἐξουσίαν καὶ ἄδειαν, χωρὶς νὰ φοβῆται τελείως κἀνένα κίνδυνον διὰ τοῦτο, καὶ χωρὶς νὰ βλάπτηται ὁ γάμος ἀπὸ τὴν προλαβοῦσαν ἀμαρτίαν καὶ χωρισμόν. Λέγει δὲ ἐν τῷ περὶ παρθενίας καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι, ἐάν ἡ ἀφαιθεῖσα γυνὴ ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς μετανοήσῃ καὶ διορθώσῃ τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν ἀφέθη, πρέπει νὰ εὐσπλαγχνίζηται ὁ ἀνὴρ διὰ τὴν διορθώσιν τῆς καὶ νὰ λαμβάνῃ πάλιν αὐτὴν, ὡς ἴδιόν του μέρος. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἡγ'. τῆς ζ'. Κανὼν συγχωρεῖ, ἐάν προαιρηθῆται, νὰ λαμβάνῃ πάλιν τὴν ἰδίαν γυναῖκά του ὁ στρατιώτης, κἂν αὐτὴ ἐπῆρεν ἄλλον ἄνδρα, διὰ τὴν πολυχρόνιον ἐκείνου ξενιτείαν. Ὅμοίως καὶ ὁ ἡ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρ. φαίνεται ὅτι συγχωρεῖ τὸν ἱερέα, ἐάν θέλῃ νὰ συζῆ μετ' αὐτὴν τὴν μοιχευθείσαν γυναῖκά του, νὰ καθαιρηθῆται ὁμοίως. Σημειώσαι δὲ, ὅτι δὲν ἠμπορεῖ κἀθε ἕνας νὰ κινήσῃ ἀγωγὴν περὶ μοιχείας, ἀλλὰ μόνον πέντε πρόσωπα διορισμένα, καὶ αὐτὰ νὰ ἦναι οἰκειότατα τῆς γυναίκος καὶ ἐγγύτατα· δηλαδὴ πατὴρ, ἀδελφός, θεῖος ἀπὸ πατρός, καὶ θεῖος ἀπὸ μητρός, ἐξαιρίτως δὲ καὶ μάλιστα πάντων ὁ ἄνδρας τῆς. Συνισταμένου δὲ τοῦ γάμου, ἄλλος τις δὲν συγχωρεῖται νὰ κινήσῃ τὴν τοιαύτην ἀγωγὴν, πᾶρξέ μόνος ὁ ἄνδρας τῆς γυναίκος, διὰ πέντε μαρτύρων, μαρτυρούντων ἐν φόβῳ Θεοῦ, ὅτι εἶδον αὐτὴν ἐπ' αὐτοφῶρ μοιχευομένην. Κινεῖται δὲ ἡ περὶ μοιχείας ἀγωγὴ ἀνάμεσα εἰς πέντε χρόνους, καὶ ὄχι εἰς περισσοτέρους. Ἀρμενόπουλ. βιβλ. α'. τίτλ. γ'. κοντὰ δὲ εἰς ταῦτα πάντα πρέπει νὰ ἦναι γνωστὸν εἰς ὅλους, ὅτι οἱ πολιτικοὶ νόμοι καὶ βασιλικοὶ δὲν συγχωροῦσι ποτὲ εἰς τοὺς ἄνδρας νὰ θανατώσων τὰς γυναῖκας αὐτῶν, κἂν καὶ πιάσωσιν αὐτὰς μοιχαλίδας. Ὅθεν κἀκίστε ποιῶσιν οἱ θανατώνοντες, ἢ τὰς γυναῖκας αὐτῶν, ἢ τὰς ἀδελφάς, καὶ θυγατέρας, καὶ συγγενίδας, ἐπειδὴ καὶ ἐπορνεύθησαν ἢ ἐμοιχεύθησαν. Λοιπὸν, ἐπειδὴ ἐκ πάντων ὧν εἶπομεν συμπεραίνεται, ὅτι δὲν πρέπει νὰ χωρίζωνται τὰ ἀνδρόγυνα, διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπομῆναι τὸ ἕνα μέρος τοῦ ἀνδρὸς τὸ ἄλλο, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Καὶ τόσον ἡ γυναῖκα πρέπει νὰ ὑποφέρῃ τὸν ἄνδρα, κἂν ὕβριζῃ, κἂν δέρῃ αὐτὴν, κἂν ἐξοδεύῃ τὴν προικὰ τῆς, κἂν ὅτι ἄλλο τῆς κάμη, ὅσον καὶ ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκα, κἂν καὶ δαμονίζηται, κατὰ τὸν δ'. Τιμοθίου, κἂν ἄλλα ἐλαττώματα πάθῃ, καὶ ἀσθενείας ἔχῃ, κατὰ τὸν Χρυσόστομον (λόγ. εἰς τὸ, γυνὴ δέδεται νόμῳ κτ.). Καὶ ἂν οἱ βασιλικοὶ νόμοι καὶ ἐξωτερικοὶ, διὰ πολλὰς αἰτίας συγχωροῦσι νὰ χωρίζωνται τὰ ἀνδρόγυνα, ἀλλ' ὁ Χρυσόστομος (αὐτόθι) ἐναντιούμενος εἰς αὐ-

E. F. Δ. Ε. Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

καὶ δευτεροῦπανδρευθοῦν, ὡς μοιχοὶ πρέπει νὰ κανονίζωνται ἑπτὰ χρόνους νὰ μὴ κοινωνήσουν, κατὰ τὸν πζ'. τῆς ς'. τὸν κ'. τῆς ἐν Ἀγκύρ. καὶ τὸν οζ'. καὶ λζ'. Βασιλείου. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ριγ'. τῆς ἐν Καρθαγέν. δρίζοντα, ὅτι, ἂν τὰ ἀνδρόγυνα χωρισθοῦν ἄνευ πορνείας, ἢ πρέπει νὰ μένουν ἀνύπανδρα, ἢ πρέπει νὰ διαλλαγοῦν, καὶ νὰ ἐνωθοῦν, ὡς λέγει τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος, α'. Κορινθ. ζ'.

ΚΑΝΩΝ ΜΘ'.

Ματθ. κη'. 19. || Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου διάταξιν μὴ βαπτίσει εἰς Πατέρα, καὶ Υἱὸν, καὶ ἅγιον Πνεῦμα. Ἀλλ' εἰς τρεῖς ἀνάρχους, ἢ εἰς τρεῖς υἱοὺς, ἢ εἰς τρεῖς παρακλήτους, καθαιρείσθω.

Ἑρμηνεία.

Ὅταν ὁ Κύριος ἀπέστειλε τοὺς μαθητὰς του εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, εἶπεν αὐτοῖς: «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Λοιπὸν καὶ ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς κανὼν διορίζει, ὅτι ὁποῖος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος δὲν βαπτίσῃ με τοιοῦτον τρόπον, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ταύτην διαταγὴν, ἀλλὰ εἰς τρεῖς ἀνάρχους, καὶ εἰς τρεῖς υἱοὺς, καὶ εἰς τρεῖς Παρακλήτους, ἄς καθίρεται. Ἐπειδὴ τινὲς αἰρετικοὶ, βλασφημοῦντες εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα, τοιοῦτο τρόπον ἐβαπτίζοντο. Ἡ δὲ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησία, ἕνα ἀναρχὸν παρέλαβε λέγειν τὸν Πατέρα, διὰ τὸ ἀναίτιον, καὶ ἀγέννητον. Ἀγκαλὰ καὶ ὁ Υἱὸς ἀναρχὸς λέγεται κατὰ τὴν χρονικὴν ἀρχὴν, καθὼς θεολογεῖ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος. Ὡσαύτως καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ κατὰ τὴν αἰτίαν καὶ φυσικὴν ἀρχὴν. Τοῦτο γὰρ μόνου ἰδίου τοῦ Πατρὸς ἐστὶ. Καὶ ἕνα Υἱὸν διὰ τὴν ἄρρητον γέννησιν. Καὶ ἕνα παράκλητον, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, διὰ τὴν ὑπὲρ λόγον αὐτοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς μόνου ἐκπόρευσιν. Σημείωσαι δὲ ὅτι ὅλοι οἱ κανόνες τῶν Ἀποστόλων ὅπου περὶ τοῦ βαπτίσματος ἀναφέρουσιν, Ἐπισκόπων μόνον καὶ Πρεσβυτέρων κάμνουσιν ἐνθύμωσιν. Ἐπειδὴ καὶ εἰς μόνους αὐτοὺς εἶναι ἄδεια νὰ βαπτίζουν, καὶ ὄχι εἰς Διακόνους, ἢ ἄλλους τινὰς Κληρικούς.

ΚΑΝΩΝ Ν'.

Τῆς β'. ζ'. || Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος μὴ τρία βαπτίσματα μιᾶς μυστήσεως ἐπιτελέσῃ, ἀλλὰ Ματθ. κη'. 16. || ἓν βάπτισμα, τὸ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου διδόμενον, καθαιρείσθω. «Οὐ γὰρ, εἶπεν, ὁ Κύριος, εἰς τὸν θάνατόν μου βαπτίσατε, ἀλλὰ πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.»

Ἑρμηνεία.

Τοια εἶναι τὰ ἀναγκαιότατα, καὶ πάντῃ πάντως ἀπαραίτητα ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος: Νερόν ἡγιασμένον· Κατάδυσις τριτὴ καὶ ἀνάδυσις ἐν τῷ ὕδατι, καὶ Ἐπίκλησις τῶν τριῶν ὑπερθέων ὑποστάσεων. Εἰς τὸν ἀνώτερον μθ'. Κανὼνα οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι περὶ τῶν τριῶν ἐπικλήσεων ἐπρόσταξαν καὶ ἐδίδαξαν, ποῖα νὰ λέγωμεν ὀνόματα, καὶ με ποῖαν τάξιν. Εἰς δὲ τὸν παρόντα ν'. διχτάττουσιν ἀκολουθῶς περὶ τῶν τριῶν καταδύσεων καὶ ἀναδύσεων. Ὡσάν ὅπου, ὡς εἶπομεν, εἶναι ἀναγκαῖαι (1) κατὰ τὰ ἀπλῶς λεγόμενα ἀναγκαῖα, καὶ

αὐτοὺς, λέγει: «Ὅτι δὲν ἔχει νὰ μᾶς κρινῇ ὁ Θεὸς κατὰ τοὺς νόμους αὐτοὺς, ἀλλὰ κατὰ τοὺς νόμους ὅπου αὐτὸς ἐνομοθέτησε περὶ τοῦ γάμου. Μία μόνη εὐλόγος αἰτία χωρισμοῦ εἶναι ἡ ἀπὸ τῶν νόμων διοριζομένη, κατὰ τὸν Λέοντα καὶ Κωνσταντῖνον τοὺς βασιλεῖς, ὅταν τὸ ἐν μέρος ἐπιβουλεύσῃ τὴν ἐξωτὴν τοῦ ἄλλου: (τίτλ. ιγ'. τῆς ἐκλογ. τῶν νόμ.). Χωρίζεται ἂν προσέτι τὸ ἀνδρόγυνον εὐλόγως, ὅταν τὸ ἐν μέρος ᾖναι ὀρθόδοξον, καὶ τὸ ἄλλο αἰρετικόν, κατὰ τὸν οβ'. τῆς ς'. ὅταν ᾖναι συγγένεια ἐξ αἵματος, ἢ ἐξ ἀγχιστείας, κατὰ τὸν νδ'. τῆς αὐτῆς, ἢ ἐκ τοῦ Βαπτίσματος, κατὰ τὸν νγ'. τῆς αὐτῆς, καὶ ὅταν ὁ αὐθέντης τοῦ ἀνδρόγυνου δὲν θέλῃ νὰ συναινέσῃ εἰς τὸν γάμον του, κατὰ τὸν μ'. μα'. καὶ μβ'. Βασιλείου. Τὸν τύπον δὲ τοῦ Διαζυγίου Γράμματος ὄρα ἐν τῷ τέλει τῆς βίβλου.

(1) Εἶναι δόγμα ἀναντίρρητον τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐστάθη ἕνα ἀναγκαῖον μέσον διὰ τὴν σωτηρίαν ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ διὰ τὴν κα-

ταλλαγὴν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν. Διότι χωρὶς αὐτὸν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ φιλιωθῇ ποτὲ μετὰ τὸν Θεὸν ὁ ἀνθρώπος, ἀλλὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ μένῃ εἰς τοὺς αἰῶνας ἐχθρὸς αὐτοῦ ἀδιάλλακτος; Καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ Παῦλος ἔλεγεν: «Ἐχθροὶ ὄντες, κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ.» (Ῥωμ. ε'). «Ὅθεν καὶ διὰ νὰ ἐνεργῆται πάντοτε ἡ μνήμη τῆς ἀρρήτου ταύτης εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἀνθρώπον, καὶ διὰ νὰ ἐνεργῆται εἰς τὸ ἐξῆς πάντοτε ἡ ἐκ τοῦ θανάτου τούτου σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, τόσον αὐτὸς ὁ τὸν θάνατον τοῦτον ὑπομείνας σὰρξ, καὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἀρχηγὸς Κύριος, ὅσον καὶ οἱ θεοπίστοι αὐτοῦ Μαθηταί, καὶ ὅλοι οἱ θεοφόροι Πατέρες διετάξαντο, νὰ γίνεται ἀναγκαῖως καὶ ἀπαραιτήτως ὁ τύπος καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ θανάτου τούτου εἰς κάθε μυστήριον, καὶ εἰς κάθε ἱεροπραξίαν καὶ ἀγιστεῖαν τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἀλλὰ κατ' ἐξοχῆς τρόπον, ὁ τύπος τοῦ Δεσποτικοῦ θανάτου εἰς τὸ μυστήριον ἐνεργεῖται τοῦ Βαπτίσματος, διὰ τῶν ἐν αὐτῷ τελουμένων τριῶν

συστατικά τοῦ ἀληθοῦς καὶ ὀρθοδόξου βαπτίσματος. Καὶ χωρὶς αὐτῶν, ὄχι μόνον δὲν συνίσταται τὸ βάπτισμα, ἀλλ' οὐδὲ ὅπως βάπτισμα ἢ μπορεῖ νὰ ὀνομάζεται. Διότι, ἐν τῷ βαπτίζῳ θέλει νὰ εἴπῃ κοινότερον βουτῶ, λοιπὸν ἀπὸ τὰς καταδύσεις τὰς ἐν τῷ ὕδατι, ταῦτ' ἐπεὶ ἀπὸ τὰ τρία βουτήματα, ἢ βαπτίσματα, βούτημα καὶ βάπτισμα ὀνομάζεται, καὶ ὄχι ἀπὸ ἄλλο τι. Ἄλλ' ἴδωμεν καὶ τί ἐπὶ τῆς λέξεως διορίζουσιν οἱ Ἀπόστολοι. Ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος ἐν τῷ ἐνὶ μυστηρίῳ τοῦ βαπτίσματος δὲν ἐπιτελέσει τρία βαπτίσματα, ἢ τρεῖς καταδύσεις, ἀλλὰ μίαν μόνον κατάδυσιν, γινομένην τάχα εἰς τὸν ἐνθά θάνατον τοῦ Κυρίου, ἢ καθαιρέται. (Ὁρα τὴν Ἀποστολικὴν τοῦτον Κανόνα προφητικῶς ἀνατρέποντα τὸν Εὐνόμιον, τὸν πρῶτον ἐν τῷ βαπτίσματι ἐπινοήσαντα τὴν μίαν κατάδυσιν, ὡς προσέπομεν ἴσως δὲ καὶ ἄλλοι κίρτικοὶ τοῦτο ἐποίουν ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων.) Ἐπειδὴ δὲν εἶπεν ὁ Κύριος εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἀποστόλους του, ὅταν μᾶς ἔστειλεν εἰς τὸ κή-

καταδύσεων. Εἶπα κατ' ἐξοχὴν, ἐπειδὴ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα, ἐκτὸς τοῦ ἀνθρώπου, γίνεται ὁ τύπος τοῦ Κυριακοῦ θανάτου. Ἄλλ' εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα, αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ ἐνεργεῖ τὸν τοῦ Κυρίου θάνατον ὁ ἀνθρώπος· ταυτέστιν αὐτὸς ὁ βαπτιζόμενος τυπικῶς ἀποθνήσκει καὶ συνθάπτεται τῷ Χριστῷ ἐν τῷ ὕδατι τοῦ Βαπτίσματος. Καὶ μάρτυς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγων· «ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν, συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον.» (Ῥωμ. γ'. 1.) Λοιπὸν διὰ νὰ γίνηται εἰς ἡμᾶς τὸ ὁμοίωμα τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς τριήμερου ταφῆς αὐτοῦ, ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ γίνωνται αἱ τρεῖς καταδύσεις· εἰ δὲ ἄλλῶς, ἀδύνατον. Καὶ ἀκούσον πόσον εἶναι σύμφωνος μὲ τὴν θείαν Γραφὴν καὶ μὲ τοὺς Κανόνας τῶν Ἀποστόλων περὶ τῆς ἀνάγκης τῶν καταδύσεων, καὶ ἡ τῶν Πατέρων παράδοσις. Ἀδίκῃ γὰρ ὁ τοῖς Ἀποστόλοις σύγχρονος καὶ κρυφιομύστης Διονύσιος μὲ τὴν συνηθισμένην του μεγαλόδοξον φράσιν ταῦτα θεηγορεῖ· «Τὸν οὖν ἱερῶς βαπτιζόμενον ἢ συμβολικῆ διδασκαλίᾳ μυσταγωγεῖται εἰς τὸ ὕδατι τρεῖς καταδύσεις, τὸν θεαρχικὸν τῆς τριημερονύκτου ταφῆς Ἰησοῦ τοῦ ζωοδότου μιμῆσθαι θάνατον. Καὶ πάλιν Οἰκειῶς ἢ ἐν ὕδατι ὀλικῆ κάλυψις εἰς τὴν τοῦ θανάτου καὶ τοῦ τῆς ταφῆς ἀειδοῦς εἰκόνα παρίληπται. Καὶ ἀλλαχοῦ, τρεῖς μὲν οὖν αὐτὸν (τὸν κατηχοῦμενον δηλ.) ὁ Ἱεράρχης βαπτίζει ταῖς τρεῖς τοῦ τελομένου καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις, τὴν τρίτην τὴν θείας μακαριότητος ἐπιβοήσας ὑπόστασιν. Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων ἐν τοῖς κατηχητικοῖς, καὶ ἐνταῦθα διὰ συμβόλου τὴν τριήμερον τοῦ Χριστοῦ αἰνεττόμενος ταφῆν. Καθάπερ γὰρ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν τρεῖς ἡμέρας, καὶ τρεῖς νύκτας ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς γῆς ἐποίησεν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ πρώτῃ ἀναδύσει, τὴν πρώτην ἐμιμῆσθε τοῦ Χριστοῦ, ἐν τῇ γῆ ἡμέραν, ἐν δὲ τῇ καταδύσει, τὴν νύκτα. Καὶ πάλιν, ὡςπερ ὁ Ἰησοῦς τὰς οἰκουμηνικὰς ἀμαρτίας ἀναλαβὼν ἀπέθανεν, ἵνα θανατώσας τὴν ἀμαρτίαν ἀναστήσῃ σε ἐν δικαιοσύνῃ, οὕτω καὶ σὺ καταβάς εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ τρόπον τινὰ συνταφείς ὡςπερ ἐκεῖνος ἐν τῇ πέτρᾳ, ἐγείρεσαι ἐν καινότητι ζωῆς περιπατῶν. Καὶ αὐθις ἐπὶ τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ Βαπτίσματος ἐχειραγωγείσθε Κολυμβήθραν, ὡς ὁ Χριστὸς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ἐπὶ τὸ προκειμένον μνήμα. Καὶ πάλιν ὡςπερ ὁ Χριστὸς ἐν τῷ Ἰορδάνῃ λουσάμενος ποταμῷ, καὶ τῶν φώτων τῆς Θεότητος μεταδούς τοῖς ὕδατι, ἀνέβαινεν ἐκ τούτων, καὶ Πνεύματος ἁγίου ἐπιφοίτησις οὐσιώδης αὐτῷ ἐγένετο, τῷ ὁμοίῳ ἐπαναπαρομένου τοῦ ὁμοίου, οὕτω καὶ ἡμῖν ἀναβιβηκόσιν ἀπὸ τῆς Κολυμβήθρας τῶν ἱερῶν ναμάτων, ἐδόθη χρίσμα τὸ ἀντίτυπον, οὗ ἐχρίσθη Χριστός. Ἀθανάσιος ὁ πολῦτλας ἐρμηνεύων τὸ Ἀποστολικὸν ἐκεῖνο, σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Σύμφυτοι γεγόναμεν, ἤγουν μέτοχοι, ὡςπερ τὸ σῶμα τὸ Διόποτικόν ταφέν ἐν τῇ γῆ, ἔφυσε σωτηρίαν τῷ κόσμῳ, οὕτω καὶ τὸ ἡμῶν σῶμα ταφέν ἐν τῷ Βαπτίσματι ἔφυσε δικαιοσύνην ἡμῖν αὐτοῖς. Τὸ δὲ ὁμοίωμα οὕτως ἔχει. Ὡςπερ ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνέστη, οὕτω καὶ ἡμεῖς

ἐν τῷ Βαπτίσματι θνήσκοντες ἀνιστάμεθα. Τὸ γὰρ καταδύσαι τὸ παιδίον ἐν τῇ Κολυμβήθρᾳ τρίτον καὶ ἀναδύσαι, τοῦτο δηλοῖ τὸν θάνατον καὶ τὴν τριήμερον ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ. Βασίλειος ἐν τρισὶν οὖν καταδύσει καὶ ἰσαριθμοῖς ταῖς ἐπικλησίαις, τὸ μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος τελειοῦται, ἵνα καὶ ὁ τοῦ θανάτου τύπος ἐξεκονισθῇ, καὶ τῇ παραδόσει τῆς θεογνωσίας τὰς ψυχὰς φωτισθῶμεν οἱ βαπτιζόμενοι. Καὶ ἀλλαχοῦ, ἐν οἵδαμεν τὸ σωτήριον Βάπτισμα, ἐπειδὴ εἰς ἐστὶν ὁ ὑπὲρ τοῦ κόσμου θάνατος, καὶ μία ἢ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις, ὧν τύπος ἐστὶ τὸ Βάπτισμα. Καὶ πάλιν Πῶς οὖν κατορθοῦμεν τὴν εἰς ἄδου κατάβασιν; μιμούμενοι τὴν ταφὴν τοῦ Χριστοῦ. Οἶονε γὰρ ἐνθάπτεται ἐν τῷ ὕδατι τῶν βαπτιζομένων τὰ σώματα. Καὶ κατωτέρω, τὸ μὲν οὖν ὕδωρ, τοῦ θανάτου τὴν εἰκόνα παρίχει, τὸ δὲ πνεῦμα, τὴν ζωοποιὸν ἐνήσει δύναμιν. Ὁ Νύσσης Γρηγόριος ἐν τῷ κατηχητικῷ. Ἡ δὲ εἰς τὸ ὕδωρ κάθοδος, καὶ τὸ τρεῖς ἐν αὐτῷ γενέσθαι τὸν ἀνθρώπον, ἕτερον ἐμπεριέχει μυστήριον. . . Καὶ αὐθις, ὁ τοῖνε Θεὸς ἡμῶν καὶ Σωτὴρ τὴν ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίαν πληρῶν, τὸ τρίτον ὑπέηθε στοιχεῖον τὴν γῆν, ἡμεῖς δὲ Βάπτισμα παραλαμβάνοντες εἰς μίμησιν τοῦ Κυρίου, καὶ διδασκάλου καὶ καθηγεμόνος ἡμῶν, εἰς γῆν μὲν οὐ θαπτόμεθα, ἐπὶ δὲ τὸ συγγενὲς τῆς γῆς στοιχεῖον τὸ ὕδωρ ἐρχόμενοι, ἐκεῖνω ἑαυτοὺς ἐγκρύπτομεν, ὡς ὁ Σωτὴρ τῇ γῆ, καὶ τρίτον τοῦτο ποιήσαντες, τὴν τριήμερον ἑαυτοῖς τῆς ἀναστάσεως χάριν ἐξεκονίζομεν. Ὁ Χρυσόστομος (ὁμιλ. κδ'. εἰς τὸν Ἰωάν.) τίς ὁ λόγος τοῦ Βαπτίσματος; θεῖα τελείται ἐν αὐτῷ σύμβολα, τάφος καὶ νέκρωσις, καὶ ἀνάστασις, καὶ ζωὴ, καὶ ταῦτα ὁμοῦ γίνεται πάντα. Καθάπερ γὰρ ἐν τινὶ τάφῳ τῷ ὕδατι καταδυόντων ἡμῶν τὰς κεφαλὰς, ὁ παλαιὸς ἀνθρώπος θάπτεται, καὶ καταδύς κάτω κρύπτεται ὅλος καθάπαξ, εἶτα ἀνανεούτων ἡμῶν, ὁ καινὸς ἀνέει πάλιν. Καὶ αὐθις (ὁμιλ. μ' . . τῆς α'. Κορινθ.) Καὶ τὸ βαπτίζεσθαι καὶ καταδύεσθαι, εἶτα ἀνανεῖναι, τῆς εἰς ἄδου καταβάσεως ἐστὶ σύμβολον καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἀνόδου. Δι' ὃ καὶ τάφον τὸ Βάπτισμα ὁ Παῦλος καλεῖ, λέγων· Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος. Καὶ πάλιν, ὅπερ ἐστὶν ἡ μήτρα τῷ ἐμβρύῳ, τοῦτο τῷ πιστῷ τὸ ὕδωρ. Ἐν γὰρ τῷ ὕδατι διαπλάττεται καὶ μορφοῦται. Ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης διὰ τῶν τριῶν καταδύσεων, τὰς τρεῖς ἡμέρας τῆς τοῦ Κυρίου ταφῆς σημαίνει τὸ Βάπτισμα. Ἄλλὰ τί φέρω εἰς μαρτυρίαν τοὺς παλαιούς καὶ ἡμετέρους πατέρας πρὸς σύστασιν τῆς ἀνάγκης τῶν ἐν τῷ Βαπτίσματι καταδύσεων; ἢ ἀναγνώσῃ ὅποιος ἀγαπᾷ τὸν σοφὸν ἄνδρα, καὶ τῶν Λατίνων θεολόγον Κορδέριον, καὶ θέλει ἰδῆ αὐτὸν ἐν τῷ περὶ Βαπτίσματος αὐτοῦ λόγῳ, πῶς ἀνατρέπει τὴν πονηρὰν γνώμην τοῦ Ἀκουάτου Θωμᾶ, ὅπου δοξάζει ὅτι εἶναι πρᾶγμα ἀδιάφορον, τὸ νὰ γίνη τὸ Βάπτισμα μὲ τὰς τρεῖς καταδύσεις, ἢ νὰ μὴ γίνη, καὶ πῶς ἀποφασίζει νὰ φυλάττωνται ἀπαρλλάκτως αἱ τρεῖς καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις, κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Βαπτίσματος τῆς Ἀνατολικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας. Ἄλλὰ γὰρ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῶν κο-

E. Γ. Δ. ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ρυγμα· Εἰς τὸν θάνατόν μου βαπτίζετε, ὄχι· ἀλλὰ μᾶς εἶπε· Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἦτοι βαπτίζετε αὐτοὺς εἰς τρεῖς καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις, καὶ εἰς κάθε μίαν κατάδυσιν, ἐν ἑκαστῷ ὀνόματι ἐπιλέγετε τῆς ἁγίας Τριάδος. Διότι μὲ τὴν μίαν μὲν κατάδυσιν καὶ ἀνάδυσιν, οὔτε ὁ τριημερονύκτιος θάνατος τοῦ Σωτῆρος ἐνκρῶδες παριστάνεται, οὔτε τὸ μυστήριον καὶ ἡ θεογνωσία τῆς ἁγίας Τριάδος ὀλότελα φανεροῦται. Ὅθεν καὶ τὸ τοιοῦτον βάπτισμα, ὡς ἔρημον ἂν καὶ τῆς θεολογίας, καὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας, ἀσεβέστατόν ἐστι καὶ κακοδοξότατον. Μὲ τὰς τρεῖς δὲ καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις, καὶ ἡ εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα πίστις σαφῶς καταγγέλλεται, καὶ ὁ τριημερονύκτιος θάνατος καὶ ταφή καὶ ἀνάστασις τοῦ Σωτῆρος ἐν ταύτῳ εἰκονίζεται. Καὶ ἀκολουθῶς, διὰ τούτων τὸ ἡμέτερον βάπτισμα συνέχει ἐν ἑαυτῷ τὰ δύο πρώτιστα τῆς καθ' ἡμᾶς ὀρθοδόξου πίστεως δόγματα, τῆς θεολογίας, λέγω, τῆς ζωοποιῦ Τριάδος, καὶ τῆς ἐνσάρκου τοῦ Θεοῦ Λόγου οἰκονομίας.

ΚΑΝΩΝ ΝΑ΄.

Ἀποσολ. νγ'. τῆς ε'. ιγ'. τῆς Ἁγκ. ιδ'. τῆς ἐν Γάγγρα α'. θ'. ιδ'. κἀ. Βασιλ. πς'. «Εἰ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ὄλως τοῦ καταλόγου τοῦ Ἱερατικοῦ, γάμου, καὶ κρεῶν, καὶ οἴνου, οὐ δι' ἄσκησιν, ἀλλὰ διὰ βδελυρίαν ἀπέχεται, ἐπιλαθόμενος, ὅτι πάντα καλὰ λίαν, καὶ ὅτι ἄρτεν καὶ ὀηλυ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ βλασφημιῶν διαβάλλοι τὴν δημιουργίαν, ἢ διορθούσθω, ἢ καθαιρείσθω, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀποβαλλέσθω. Ὡσαύτως καὶ λαϊκός.»

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ πάντα εἶναι καθαρὰ εἰς τοὺς καθαρὸς τὴν συνείδησιν. [Τίτ. ἀ. 15.] «Καὶ πᾶν κτίσμα Θεοῦ εἶναι καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον, [ἀ. Τιμόθ. γ'. 4.] καθὼς λέγει ἰδίᾳ ὁ Παῦλος, καὶ κἀνενα δὲν εἶναι κοινόν, ἢ ἀκάθαρτον κατὰ τὴν ἐδικὴν του φύσιν καὶ ἐντότητα, [Ρωμαίους ιδ'. 14.] διὰ τοῦτο καὶ οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι εἰς τὸν παρόντα Κανὼνα αὐτῶν κοινῶς διορίζουσιν, ὅτι ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ὄλως τοῦ καταλόγου ὑπάρχων τῶν Ἱερέων καὶ Κληρικῶν, ἀλησμονήσας ὅτι πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς εἶναι ποῦ καλὰ, «Καὶ ὅτι ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἄρτεν καὶ ὀηλυ,» [Γεν. ἀ.] ἠθε-

λομηθῶν, μέσα εἰς τὰς ὁποίας ἐβαπτίζοντο καὶ ἐκολύμβουν οἱ βαπτιζόμενοι, ἢ μὲν δι' ἑαυτοῦ μόνον νὰ παραστήσῃ τὴν ἀνάγκην τῶν καταδύσεων, χωρὶς ἄλλας πολλὰς ἀποδείξεις. Ὅθεν ἐν ταῖς διαταγαῖς τῶν Ἀποστόλων γέγραπται, βιβλ. ζ'. κεφ. με'. ὅτι εἰς τὸ ὕδωρ καταβαίνει ὁ βαπτιζόμενος. Καὶ πάλιν· ἔστι τοῖνον τὸ μὲν Βάπτισμα εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου διδόμενον· τὸ δὲ ὕδωρ, ἀντὶ τῆς ταφῆς· τὸ ἐλαιον, ἀντὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου. Ἡ σφραγίς, ἀντὶ τοῦ Σταυροῦ. Τὸ μῦρον, θεβαίωσις τῆς ὁμολογίας. . . Ἡ κατάδυσιν, τὸ συναποθανεῖν. Ἡ ἀνάδυσιν, τὸ συναναστῆναι. (βιβλ. γ'. κεφ. ιζ'.) Δι' ὅ καὶ κατὰ τὴν νύκτα τοῦ μεγάλου Σαββάτου ἦτο καὶ εἶναι ἕως τὴν σήμερον συνήθεια νὰ βαπτίζονται οἱ κατηχούμενοι, καθὼς τοῦτο δηλοῦσι καὶ αἱ Ἀποστολικαὶ αὐταὶ διαταγαὶ βιβλ. ε'. κεφ. ιδ'. καὶ ὁ με'. τῆς ἐν Λαοδικεῖα Κανῶν. Καὶ ὁ λόγος ἐστὶ, διατι ἡ νύξ τοῦτο τοῦ μεγάλου Σαββάτου εἶναι μέσον τῆς ταφῆς καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα καὶ Ζωναρᾶν, ὧν τύπος εἶναι αἱ τοῦ Βαπτίσματος καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις. Ἰνα δηλ. ὁ βαπτιζόμενος, μὴ μόνον συνθάπτεται, καὶ συνανίσταται τῷ Χριστῷ κατὰ τὰς καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις τοῦ Βαπτίσματος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν. Ἐν δὲ τῷ λεξικῷ Φραντζέσκου τοῦ Πιβάτου εἶναι γεγραμμένον, ὅτι ὁ ἅγιος Ὅθων διὰ τριῶν καταδύσεων ἐβάπτισε. Φοβούμενος δὲ λέγει, μήπως οἱ Λατῖνοι ἀθετήσαντες τοὺς Ἀποστολικούς θεσμούς τοὺς ἐπὶ τοῦ Βαπτίσματος διαταχθέντας, ὕβριν εἰς αὐτοὺς προξενήσουσιν, ἐπρόσταξε νὰ κατασκευασθοῦν κολυμβήθραι ἐκ μαρμάρων, καὶ νὰ στερεωθοῦν μέσα εἰς τὰς Ἐκκλησίας. ἐξέχουσαι ἀπὸ τὴν γῆν ἕως ἑνα γόνατον, διὰ νὰ ἢμποροῦν μέσα εἰς αὐτὰς νὰ καταδύονται μὲ εὐρυχωρίαν τὰ βαπτιζόμενα νήπια. Ὅθεν καὶ ἐν τῇ κατὰ Βενετιαν' Ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Μάρκου τοιαύτη Κολυμβήθρα

εὑρίσκεται ἕως τὴν σήμερον, εἰς κατασχόνην τῶν Παπιστῶν Ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Πάπας Πελάγιος συμφώνως ἀποφαίνεται, ὅτι ἀναγκαίως χρειάζονται αἱ τρεῖς καταδύσεις εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα. Ἐκ πάντων οὖν τῶν εἰρημένων τούτων ποῖον συμπέρασμα ἔπεται; ὅτι, ἐπειδὴ αἱ τρεῖς καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις ἀναγκαῖαι εἰσὶν ἐν τῷ βαπτίσματι, διὰ νὰ εἰκονισθῇ δι' αὐτῶν ὁ τριημερονύκτιος θάνατος, καὶ ταφή, καὶ Ἀνάστασις τοῦ Σωτῆρος, ἐν οἷς ἡ σωτηρία, καὶ ἄφεσις, καὶ κατακλαγὴ δίδεται παρὰ Θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις. Ἄρα τὸ Λατινικὸν ράντισμα, τῶν καταδύσεων καὶ ἀναδύσεων ἂν ἔρημον, ἀκολουθῶς ἔρημον καὶ τοῦ τύπου τοῦ τριημερονυκτίου θανάτου, καὶ τῆς ταφῆς, καὶ Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ὑπάρχει. Ἐκ δὲ τούτων, δῆλον ἐστὶ καὶ ὁμολογούμενον, ὅτι καὶ ἔρημον πάσης χάριτος ἐστὶ καὶ ἁγιασμοῦ καὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν. Εἰ δὲ οἱ Λατῖνοι ἀνθίστανται, ὅτι τὸ ἑαυτῶν ράντισμα διὰ τῶν ἐπικλήσεων τῆς ἁγίας Τριάδος παρεκτικόν ἐστὶν ἁγιασμοῦ καὶ χάριτος, ἅς μάθωσιν, ὅτι δὲν τελειοῦται τὸ Βάπτισμα διὰ μόνων τῶν τῆς Τριάδος ἐπικλήσεων, ἀλλὰ δεῖται ἀναγκαίως καὶ τοῦ τύπου τοῦ θανάτου καὶ τῆς ταφῆς καὶ ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Ἐπειδὴ οὔτε μόνη ἢ εἰς τὴν Τριάδα πίστις σώζει τὸν βαπτιζόμενον, ἀλλὰ σὺν αὐτῇ ἀναγκαῖα ὑπάρχει καὶ ἡ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Μεσίου πίστις, καὶ οὕτω δι' ἀμφοτέρων ἐντὸς τῆς σωτηρίας καὶ μακαριότητος γίνεται οὗτος. «Ἐν τρισὶ γὰρ καταδύσει (καλὸν γὰρ τὸ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐπαναλαβεῖν) καὶ ἰσαριθμοῖς ταῖς ἐπικλήσεσι, τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος τελειοῦται, ἵνα καὶ ὁ τοῦ θανάτου τύπος ἐξεικονισθῇ, καὶ τῇ παραδόσει τῆς θεογνωσίας τὰς ψυχὰς φωτισθῶσιν οἱ βαπτιζόμενοι.» Σημειώσαι ὅμως, ὅτι, καθὼς λέγομεν πῶς εἶναι· ἀρετικὸν καὶ ἀδεκτὸν τὸ Βάπτισμα τῶν Λατῖνων, διὰ τὰ εἰρημένα, οὕτω πρέπει καὶ ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι νὰ

λεν ἀπέχῃ ἀπὸ τὸν γάμον, καὶ ἀπὸ τὴν βρωσίαν τοῦ κρέατος, καὶ τὴν πόσιν τοῦ οἴνου, ὄχι διὰ ἀσκησιν καὶ ἐγκράτειαν τῆς σαρκός, (1) ἀλλὰ διὰ τὴν σιγαίνεται ταῦτα, καὶ μὲ τὸν τρόπον τοῦτον βλασφημεῖ καὶ διαβάλλει τὴν δημιουργίαν τοῦ Θεοῦ, ὅτι εἶναι ἀκάθαρτος καὶ κακῆ, ὁ τοιοῦτος, λέγω, ἢ ἄς διορθωθῆ, καὶ ἄς μάθῃ νὰ μὴ βδελόττηται ταῦτα καὶ ἀποστρέφεται, στοχαζόμενος, ὅτι οὔτε ὁ γάμος, καὶ ἡ νόμιμος μετὰ γυναικὸς συνάφεια εἶναι βλαβερὰ, οὔτε τὰ κρέατα, οὔτε ὁ οἶνος, ἀλλ' ἡ κακὴ τούτων μεταχείρησις. Διότι, ἂν ἦτο κακὰ καὶ βλαβερὰ, δὲν ἤθελκεν δημιουργηθῆν ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅστις εἶναι φύσει ἀγαθός. Εἰ δὲ καὶ δὲν διορθωθῆ, ἄς καθαίρηται, καὶ ἐν ταύτῳ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ἄς ἀφορίζεται. Ὁμοίως δὲ καὶ ὅποιος λαϊκὸς ἤθελε σιγαίνεται ταῦτα, ἄς ἀφορίζεται.

προσέχωμεν καλῶς εἰς τὸ ἰδικόν μας, νὰ μὴ γίνωμεν μέσα εἰς λεκάνας καὶ σκαφίδια, μίσα εἰς τὰ ὅποια, μόλις ὀλίγον τι μέρος τῶν ποδῶν τῶν βαπτισμένων παιδίων βουτᾶται. Καὶ ἀφίνω νὰ λέγω, πῶς καὶ πολλαίς περιτριπνῶνται καὶ τὰ σκαφίδια ἐκεῖνα, καὶ χύνεται τὸ ἄγίασμα. Ὅθεν, ἂν ἐλιγγώμεν τοὺς Λατίνους, πῶς ἠθέτησαν τὸ Ἀποστολικὸν Βάπτισμα, πρέπει ἐκ τοῦ ἐναντίου ἡμεῖς νὰ ἔχωμεν τὸ ἰδικόν μας ἀκίνδυνον καὶ ἀνεπίληπτον. Καὶ περὶ τούτου, καθὼς καὶ διὰ τὰ ἄλλα πάντα, ἡ φροντίς καὶ τὸ χρέος ἐπίκειται εἰς τοὺς ποιμένας τῶν ψυχῶν. Ἡμεῖς ὡς τὸσον κάμνομεν τοῦ σκοποῦ τὸ ἔργον, καὶ φωνάζομεν, δίδοντες τὴν εἰσῆσιν, αὐτοὶ δὲ τὰ ἑαυτῶν σκοπεῖτωσαν ὡς λόγον ἀποδοῦντες. Προσθέτομεν ἀκόμη καὶ τοῦτο, ὅτι, ἀνίσως κατὰ τὴν μέγαν τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριον, ὁ Κύριος τὴν εἰς ἄδου καθόδον τε καὶ ἀνάβασιν προὑποδείξας ἡμῖν διὰ τοῦ κατ' αὐτὸν βαπτίσματος τοῖς πιστοῖς τελεῖν, ἔπειτα τοῦτο παρέδωκεν εἰς σωτηρίαν. (λόγ. β'. περὶ βαπτίσματος). Ἐπειδὴ τὸ ὀρθόδοξον βάπτισμα, δὲν εἶναι τύπος μόνης τῆς ταφῆς τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου, ὡς εἶπεν ὁ Ἀπόστολος καὶ οἱ ἄλλοι Πατέρες, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τῆς εἰς ἄδου καταβάσεως τῆς ψυχῆς του, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Βασίλειος καὶ ὁ Χρυσόστομος. Ἐνα, κατ' αὐτὸν πάλιν τὸν Γρηγόριον, διὰ μὲν τοῦ τύπου τῆς ταφῆς τοῦ Χριστοῦ, τὸ σῶμα θεωρηθῆ τοῦ βαπτισμένου· διὰ δὲ τοῦ τύπου τῆς εἰς ἄδου καταβάσεως, θεωρῆ ἡ ψυχὴ του· λοιπὸν, καθὼς τὰ σπέρματα καὶ φυτὰ, ἐὰν δὲν φυτευθοῦν βαθίως εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ μείνουν ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, δὲν δύναται νὰ βλαστήσῃ καὶ νὰ καρποφορήσῃ, ἀλλὰ, ἢ ξηραίνονται, ἢ καταπατοῦνται, ἢ διαρπάζονται ἀπὸ τὰ πετεινά· τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ δυστυχεῖς Λατίνοι, ἐπειδὴ καὶ δὲν γίνονται σύμφυτοι κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἦτοι δὲν συμφυτεύονται μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸν, ὡς φυτὰ ἐν τῷ βαπτίσματι. Τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ σύμφυτον, κατὰ τὸν Βασίλειον, λέγοντα· «Συνταφέντες τῷ Χριστῷ, οὐ νεκρότητος φόρον ἐκδεχόμεθα, ταφὴν δὲ, καὶ ὡσπερ φυτεῖαν σπερμάτων μιμούμεθα. Καὶ πάλιν, συμφυτευθέντες ἐν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου, πάντως συνεγιρόμεθα. Τῆς γὰρ φυτείας τὸ ἀκοιλούθως σημαίνοντο τοιοῦτον. (λόγ. α'. περὶ βαπτίσματος σελ. 656, τοῦ β'. τόμ.) Καὶ μάλιστα διατὶ καὶ ὁ Κύριος, μὲ τὸ σπυρὸν καὶ σπέρμα τοῦ σίτου παρωμοίωσε τὸν ἑαυτὸν του, καὶ ἐτὴν ταφὴν του, μὲ τὴν τοῦ σίτου φύτευσιν, εἰπὼν, ἐὰν ὁ κόκκος τοῦ σίτου πείσῃ εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, ἦτοι φυτευθῆ καὶ ἐνταφιασθῆ (Ἰωάν. β'. 24.) πολὺν καρπὸν φέρει.» Ἐπειδὴ, λέγω, καὶ οἱ Λατίνοι δὲν συμφυτεύονται μὲ τὸν διφυῆ κόκκον Χριστὸν ἐν τῷ ὕδατι τοῦ βαπτίσματος, διὰ τοῦτο, οὔτε τὸ σῶμα αὐτῶν θεωρεῖται, οὔτε ἡ ψυχὴ, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, νὰ βλαστήσῃ σωτηρίαν δὲν ἔμπορουν, ἀλλὰ ξηραίνονται καὶ ἀπολλύονται.

(1) Τόσον ἀπὸ τὸν παρόντα Ἀποστολικόν, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν ἰδ'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ, ὀρθὸν καὶ ἀληθέστατον ἔπεται πόρισμα, ὅτι τινές, καὶ Ἐπίσκοποι, καὶ Πρεσβύτεροι, καὶ Διάκονοι, οἱ μὴ ὄντες μοναχοί, καὶ τῷ τότε καιρῷ, τῶρα, ἐξ οἰκείας θελήσεως δὲν ἔτρωγαν κρέας, οὔτε τρώγουσιν ὄχι διὰ βδελυρίαν, ἢ ἄλλην

τινὰ κακοπροσόνην αἰρετικὴν ἄπαγε! (τῶν Ἑλλήνων ποῦτο ἦτον ἴδιον, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦτο κρέας δὲν ἔτρωγον, διατὶ ἐδόξαζον ὅτι τὰ ἄλογα ζῶα ἔχουσι ψυχὴν, ὅθεν οὐδὲ νὰ τὰ σφάζουν ἐτόλμου, καθὼς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος. Ἀλλὰ καὶ τῶν Μαρριανιστῶν, καὶ ἀπλῶς τῶν Μανιχαίων, κατὰ τὸν Ἐπιφάνιον καὶ τῶν ἐγκρατικῶν, κατὰ τὸν Βασίλειον καὶ τῶν Βογομιλων, κατὰ τὸν Βαλαμῶνα). Ἀλλὰ δι' ἀσκησιν, καθὼς ἀναφέρει ὁ παρὼν Κανὼν, καὶ δι' ἐγκράτειαν τῆς σαρκός, κατὰ τὸν ἰδ'. τῆς Ἀγκύρας· εἶπα, οἱ μὴ ὄντες μοναχοί Ἐπίσκοποι, καὶ Πρεσβύτεροι, καὶ Διάκονοι, ὅτι εἶχον θλίμμα νὰ ἐγκρατεύονται τὸ κρέας, ἢ νὰ τὸ ἐσθίωσιν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐσυνειθίσθη εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ἡ τοιαύτη ἐπωφελεστάτη συνήθεια νὰ μὴ γίνωνται τινες Ἐπίσκοποι, πρὸ τοῦ νὰ γένουν μοναχοί (ἦτις βεβαιούται ἀπὸ τὰ λόγια ὅπου εἶπον ὁ τε Καισαριίας, καὶ ὁ Χαλκηδόνος πρὸς τὸν τοποτηρητὴν τοῦ Πάπα Ἰωάννου ἐν τῇ ἐπιφωτίῳ γενομένῃ συνόδῳ, ἔχοντα οὕτω· «Καὶ ἐν τῇ Ἀποστολῇ καὶ τῆς μὴ μοναχὸς ἐγένετο, οὐ γίνεται Ἐπίσκοπος, ἢ Πατριάρχης. Καὶ πάλιν, Ἐν τῷ καιρῷ τῆς τούτου (τοῦ Φωτίου δηλ.) ἢ Ἀρχιερωσύνης, πολλοὶ συνειψήσθησαν καὶ κληρικὸι μοναχοί!», καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Συμεὼν, (κεφ. σς'.) λέγει, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοὺς περισσοτέρους τῶν μελλόντων γίνεσθαι Ἐπισκόπων ἢ μοναχὸς ποιούσα πρότερον, οὕτως Ἐπισκόπους καθιστᾷ. Ὅρα καὶ τὴν ὑπόστασιν τοῦ π'. Ἀποστολικοῦ. Ἀφ' οὗ, λέγω, ἡ τοιαύτη συνήθεια ἐπεκράτησε, μήτε αὐτοὺς κρεωφαγεῖν δεῖ, (λέγει ὁ αἰδιδμος Δοσίθεος ἐν τῇ Δωδεκαβίβλῳ, σελ. 779, ἦτοι ὁ Πατριάρχης πρὸς τοὺς Πατριάρχας, καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς, οὐκ ἐγώ), καὶ ὅσοι καταλύουσι, παρὰ τὸ πρέπειν ποιοῦσιν, ἐπειδὴ μίγιστον τοῖς ἀπλοῖς τῶν Χριστιανῶν προξενούσι σκάνδαλον καὶ πρὸς τούτοις πᾶσι. Δι' ὅ καὶ ὁ Κεδρηνὸς κατηγορεῖ τὸν Ἐπίσκοπον τοῦ Κοπρωνύμου Κωνσταντίνου, ἐτὸν Πατριάρχην, ὅτι ἀπὸ μοναχοῦ ἐγένετο στεφανίτης, ἦτοι κληρικὸς, καὶ ἐκρεωφάγει.» Εἰ δὲ οἱ Ἀρχιερεῖς, κατὰ τὸν Ἀρχιερεῖα τοῦτον καὶ Πατριάρχην Δοσίθεον, δὲν πρέπει νὰ κρεωφαγῶσι, πόσον μᾶλλον οἱ μοναχοί; οἵτινες διὰ τρία αἴτια μάλιστα πρέπει τοῦ κρέατος νὰ ἀπέχουσι. Πρῶτον διατὶ ὁ σκοπὸς καὶ τὸ τέλος τοῦ μοναχικοῦ ἐπαγγέλματος εἶναι σωφροσύνη, παρθεσία, καὶ τοῦ σώματος χαλιναγωγία καὶ ὑποπισμὸς. Ἡ δὲ τοῦ κρέατος βρωσίς λιπαρώτατη οὖσα ἀπὸ ὅλα τὰ φαγητὰ, ἐπιμένως ἐναντιόναται εἰς τὴν σωφροσύνην καὶ παρθεσίαν, ταῦτόν εἰπεῖν, ἐναντιόναται εἰς τὸν σκοπὸν καὶ τὸ τέλος αὐτό, μὲ τὸ νὰ γαργαλίῃ τὴν σάρκα, καὶ νὰ ἀσυκόνῃ πόλεμον ἀτόπων ὀρέξεων καὶ ἐπιθυμιῶν κατὰ τῆς ψυχῆς. Καὶ ἂν, κατὰ τὸν Βασίλειον, οἱ μοναχοὶ πρέπει νὰ μεταχειρίζονται ὄχι τὴν παχυσίαν διαίταν, ἀλλὰ τὴν ὀλίγον τὸ τρώξιμον ἔχουσαν, καὶ ἂν οὔτε τὰ ἡδύτερα τῶν φαγητῶν πρέπει νὰ τρώωσιν, ὡσάν ὅπου ταῦτα εἶναι φιληδονία, κατὰ τὸν αὐτὸν ἅγιον (ὄρα κατὰ Πλάτ. σα'. πῶς εἶναι κρέπον νὰ τρώωσι κρέας, τὸ ὅποιον εἶναι καὶ παχύτατον ἀπὸ ὅλα τὰ φαγητὰ, καὶ τροφιμώτατον, καὶ ἡδύτατον. Δεύτερον, δὲν πρέπει οἱ μοναχοὶ νὰ κρεωφαγῶσι, διατὶ παρα-

Συμφωνία.

«Συμφώνως καὶ εἰς τὸν νγ'. αὐτῶν Κανόνα καθαιροῦσι τοὺς Ἱερωμένους, τοὺς μὴ ἐν ταῖς ἑορταῖς ἐσθίοντας κρέας, καὶ πίνοντας οἶνον, ὄχι διὰ ἀσκησιν, ἀλλὰ διὰ βδελυρίαν, οἱ ἴδιοι Ἀπόστολοι. Ἡ δὲ ἐν Γάγγρα σύνοδος, καὶ ἀναθέματι καθυποβάλλει, τόσον ἐκείνους ὅπου κατηγοροῦσι τὸν γάμον, καὶ σιχαίνονται τὴν Χριστιανὴν γυναῖκα τὴν κοιμωμένην μετὰ τοῦ νομίμου ἀνδρὸς αὐτῆς, ἐν τῷ α'. Κανόνι, καὶ δὴ καὶ τοὺς παρθενεύοντας, ὄχι δι' αὐτὸ τὸ τῆς παρθενίας καλὸν, ἀλλὰ διὰ τὴν βδελύσσονται τὸν νόμιμον γάμον, Κανόνι θ'. καὶ τὴν γυναῖκα ἐκείνην ὅπου ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς, ὡς βδελυττομένην τὸν γάμον, Καν. ιδ'. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ς'. ἐν τῷ ιγ'. Κανόνι αὐτῆς, ἀκολουθοῦσα καὶ τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν, καὶ τὸν ε. προσέτι, διορίζει, ὅτι μὴ μένουν στερεὰ καὶ ἀδιαχώριστα τῶν Ἱερωμένων τὰ συνοικέσια, καὶ τινὰς ἐξ αὐτῶν νὰ μὴ ἐμποδίζηται ἀπὸ τῆς νὰ ἱερωθῇ, ἐπειδὴ καὶ ἔχει γυναῖκα νόμιμον, μὲ τὸ νὰ ἦναι «τίμιος ὁ γάμος καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος,» (ἔβρ. ιγ' 4.) κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Ἡ δὲ ἐν Ἀγκύρᾳ σύνοδος, Καν. ιδ'. δρίζει, ὅτι, οἱ Πρεσβύτεροι, καὶ οἱ Διάκονοι ἐκεῖνοι, ὅπου δὲν τρώγουσι κρέας δι' ἐγκράτειαν, πρέπει νὰ γεύωνται ὀλίγον τι ἀπὸ αὐτοῦ, διὰ νὰ μὴ δώσουν ὑπόψιν, ὅτι τὸ σιχαίνονται, καὶ πάλιν νὰ ἐγκρατεύωνται καὶ νὰ μὴ τρώγωσιν.

ΚΑΝΩΝ ΝΒ'.

Τῆς Καρθ. γγ'. Ὁβ'. Ματθ. ιη'. 42. Λουκ. ιε'. 7. Ἐἰς τὴν Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, τὸν ἐπιστρέφοντα ἀπὸ ἀμαρτίας οὐ προσδέχεται, ἀλλ' ἀποβάλλεται, καθαιρεῖσθω. ὅτι λυπεῖ Χριστὸν τὸν εἰπόντα «Χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἢ ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοοῦντι».

Ἑρμηνεία.

«Τὸν ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω, [Ἰωάν. ς'. 37.] λέγει ὁ Κύριος:» Διὰ τοῦτο καὶ οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι εἰς τοῦτον τὸν κανόνα διορίζουσιν ὅτι, ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, δὲν ὑποδέχεται τὸν ἀπὸ ἀμαρ-

θάνουσι τὴν ἀρχαιοτάτην ταύτην παρὰ τοῖς μοναχοῖς συνήθειαν, λέγω δὴ τὴν τοῦ κρέατος ἀποχήν. Ὅτι δὲ παλαιοτάτη ἐστὶν ἡ τοιαύτη κεχαριτωμένη συνήθεια, καὶ πρὸ τῶν χρόνων τῆς Βασιλείας Θεοφανοῦς, φανερόν ἐστίν καὶ ἀπὸ τῆς μαρτυρίας ὅπου εἴπομεν ἀνωτέρω. Ὁ γὰρ Κοπρώνυμος ἦτο πρὸ τῆς Θεοφανοῦς ἑκατονπεντήκοντα χρόνους. Διηγείται δὲ καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος (ἐν τῷ α'. λόγῳ πρὸς Θεόδωρον ἐκπεσόντα) ὅτι ἕνας μοναχὸς εἰς τὰς ἐρήμους εὐρισκόμενος, παρεκάλει τὸν συγκάτοικόν του νὰ ὑπάγῃ νὰ τοῦ φέρῃ κρέας νὰ φάγῃ, εἰ δὲ καὶ δὲν ἤθελε νὰ ὑπάγῃ (διὰ τὸ ἄτοπον δηλ. καὶ ἐμποδισμένον ζήτημά του), ἐφοβίριζεν ὅτι αὐτὸς μόνος ἔχει νὰ καταβῇ εἰς τὴν ἀγοράν. Καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς, διηγούμενος τὰς συνηθείας τῶν τότε Μοναστηρίων, λέγει: «Πάντα ἐκεῖ καθαρὰ κνίσσης, αἱμάτων» (λόγ. ιδ'. τῆς α'. πρὸς Τιμόθ. σελ. 307 τόμ. δ'). Ἱστορεῖ καὶ ὁ Νικηφόρος Γρηγορᾶς ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ ἱστορίᾳ, ὅτι ἡ θυγὴ Ἰωάννου τοῦ Γλυκίως καὶ λογοθέτου ἔγινε μοναχὴ, καὶ ἐζήτησε νὰ γένη καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς μοναχός. Ὁ δὲ βασιλεὺς λίαν αὐτὸν ἀγαπῶν τὸν ἐμπόδισεν, ἐπειδὴ ἔχωντας κακοχυμίας εἰς τὰ ἄρθρα καὶ βασανιζόμενος κατὰ καιροῦς, ἀνάγκη ἦτο νὰ τρώγῃ κρέας, κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἱατρῶν, ἀφ' οὗ δὲ ἤθελε γένη μοναχός, τοῦτο πλέον νὰ κάμῃ δὲν ἦτο ἔνομον καὶ ἐπαινετόν. Καὶ ὁ Θεσσαλονίκης δὲ θεὸς Γρηγόριος φανερώς λέγει, ὅτι ἡ κρεωφαγία εἶναι ἐμποδισμένη ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς. (λόγῳ α'. τῶν ὑστέρων ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζοντων). Ὁ δὲ βασιλεὺς Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης, γενόμενος μοναχός, ἀφ' οὗ ἔχασε τὴν Βασιλείαν, καὶ ἐρωτηθεὶς, ἐὰν μεγαλοψύχως ὑποφέρῃ τὴν καλογερικὴν ζωὴν, ἀπεκρίθη οὕτω: «Μόνη ἡ ἀποχὴ τοῦ κρέατος πικραίνει με, περὶ δὲ τῶν ἄλλων μικρὰ μοι φροντίς.» (Μελίτ. Ἀθηνῶν. Ἐκκλησι. ἱστορ. τόμ. 6'. σελ. 414) καὶ ὁ βίος δὲ Ἰωάννου τοῦ τῆς Κλίμακος, λέγων ὅτι ὁ ἅγιος ἠσθιεν ἅπαντα, ἀ ἀμέμπτως ἐφεύεται τῇ ἐπαγγέλματι, τοῦτο βεβαίως. Ὅρα καὶ τὸν Βύρργετινὸν σελ. 425. Ἀλλὰ τί ταῦτα λέγω φέρωντας μαρτυρίας ἐκ τῶν ἀνθρώπων; αὐτὴ ἡ Κυρία Θεοτόκος ἐμαρτύρησε μόνη τῆς: πόσον καὶ

ἀρχαία, καὶ ψυχωφελιστάτη εἶναι ἡ τοῦ κρέατος ἀποχὴ, παραγγεῖλασα διὰ θαυματουργίας πρὸς τὸν ἀγιώτατον ἐκείνον Δοσίθεον, ἔτι παιδίον ὄντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ νὰ μὴ τρώγῃ κρέας, καθὼς τοῦτο διηγείται ὁ σοφὸς Ἀββᾶς Δωρόθεος. Σφραγίς δὲ τῶν εἰρημένων τούτων, ἄς ἦναι ὁ λδ'. Κανὼν τοῦ ἁγίου Νικηφόρου τοῦ Ὁμολογητοῦ, λέγων φανερώς ταῦτα: «Ἀνίσως κρεωφαγία ῥίψη τὸ ἅγιον σχῆμα, κρεωφαγία καὶ λάβη γυναῖκα, ὁ τοιοῦτος, ἐὰν δὲν μετανοῇ, πρέπει νὰ ἀναθεματισθῇ, ἢ ἁστανικῶς ἐνδουόμενος τὸ σχῆμα, νὰ κλείηται: μίσα εἰς Μοναστήριον». Γράφει δὲ καὶ ὁ Βουλγαρίας Θεοφύλακτος κατὰ τῶν Μοναχῶν τῶν Λατίνων καὶ κατηγορεῖ αὐτοὺς πῶς ἔτρωγαν τὸ ζῶμα τοῦ κρέατος, καὶ ἀκολούθως ἀποβάλλει τὴν κρεωφαγίαν τῶν μοναχῶν ὡς μὴ προσηκόντως γινομένην. Λέγει δὲ καὶ ὁ ἅγιος Μελέτιος ὁ ὁμολογητὴς ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἀλφαβηταλφαβητῇ ὅτι οἱ μὲν καὶ λαϊκοὶ καὶ μοναχοὶ ἔχουν χρεὶς νὰ φυλάττουν τὰς τοῦ Θεοῦ ἐντολάς, οἱ δὲ μοναχοὶ ἐξαιρέτως πρέπει νὰ ἔχουν τὴν παρθενίαν, τὴν φυγὴν τοῦ κόσμου, καὶ τὴν τοῦ κρέατος ἀποχήν, οὕτω λέγων: «Πάντες τηρεῖν τὰς προσταγὰς ὑπεβλήμεν τοῦ κτίστου. Τοῦτο καὶ μόνον μοναχοῖς πρόσκειται ἐξαιρέτως: τοῦτο καὶ μόνον ἔχουσι προσφέρειν τῷ Δεσπότη, τὴν παρθενίαν, τὴν φυγὴν τῶν κοσμικῶν πραγμάτων, τὴν ἀποχήν τοῦ κρέατος, τὴν στένωσιν καὶ ὀλιψίν.» Τρίτον δὲ καὶ τελευταῖον, δὲν πρέπει νὰ τρώγουν οἱ μοναχοὶ κρέας, ἂν ὄχι τόσον διὰ τὴν εἶναι ἐμπόδιον πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ τὸ τέλος τοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος, ἂν ὄχι τόσον διὰ τὴν εἶναι ἐναντίον τῆς ἀρχαιοτάτης παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Πατέρων, ἀλλὰ περισσώτερον, διὰ τὸ κοινὸν σκάνδαλον ὅπου προξενεῖ εἰς τὰς καρδίας τῶν πολλῶν. Οἱ μοναχοὶ τρώγουν κρέας. Τοῦτο εἶναι μία προστασία ὅπου καὶ ἐκ μόνης ἀκοῆς γίνεται πρόσκομμα εἰς πολλοὺς. Διότι τόσον ὁ Ἀπόστολος ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἔλεγεν: «Οὐ μὴ φάγω κρέας εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω» [α'. Κορινθ. 13] καὶ πάλιν καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέας, μηδὲ πιεῖν οἶνον, μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπεται, ἢ σκανδαλί-

τίας επιστρέφοντα και μετανοούντα, αλλά αποβάλλει τούτον και αποδιώκει, ως ο Ναυάτος εκείνος, σιχαινόμενος αὐτόν, τρόπον τινά, και αποστρεφόμενος διὰ τὰς ἀμαρτίας του, ἃς καθαίρεται· διότι με τοῦτο ὁποῦ κάμνει λυπεῖ τὸν Χριστὸν, ὅστις εἶπε «γὰρ γίνεται εἰς τὸν οὐρανὸν,» ἤτοι εἰς τοὺς ἐν οὐρανῷ Ἀγγέλους, διὰ ἕνα ἀμαρτωλὸν, ὁποῦ μετανοεῖ ἀπὸ τὰς προτέρας του ἀμαρτίας. [Λουκ. ιε'. 7.] Καὶ ἂν αὐτὸς πάλιν ὁ ἴδιος εἶπεν «οὐκ ἤλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἀμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν,» [Ματθ. θ'. 13.] φανερὸν ὅτι ὁ μὴ δεχόμενος τοὺς ἀμαρτωλοὺς, ἐναντιοῦται και ἀντιπράττει τῷ Χριστῷ, ὁ δὲ ἐναντιούμενος τῷ Χριστῷ, δὲν εἶναι μαθητὴς αὐτοῦ, ὁ δὲ μὴ ὢν μαθητὴς, οὐδὲ ἄξιός εἶναι νὰ ἔχη τὴν ἱερωσύνην. Πῶς γὰρ δύναται νὰ τὴν ἔχη, και νὰ ᾔηται δεκτὸς τῷ Χριστῷ, ὁ ἀντίχριστος ἐαυτὸν ποιήσας, και ἐναντιούμενος τῷ ἐκείνου θελήματι ;

Συμφωνία.

«Ἀκολουθῶς δὲ και ὁ γλ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ διορίζεται, νὰ μὴ ἀρνήται τινὰς Ἐπίσκοπος τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν και καταλλαγὴν εἰς τοὺς σκηνηκίους και μίμους, και ἀρνητὰς, ὅταν ἐπιστρέφουν πρὸς τὸν Θεόν. Οἱ δὲ τοιοῦτοι χριστιανίσαντες, νὰ μὴ ἀναγκάζονται νὰ ἐπιστρέφουν εἰς τὰ ἴδια παίγνια, κατὰ τὸν ὁβ'. τῆς αὐτῆς. Διὰ τοῦτο οἱ ἴδιοι Ἀπόστολοι εἰς τὰς διαταγὰς των, Βιβλ. β'. κεφ. ιε'. και μ', παραγγέλλουσιν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, ὅτι ἐκείνους τοὺς ἀθρώπους ὁποῦ ἤθελεν ἀφορισθῶν ἀπὸ τοὺς λοιποὺς Χριστιανοὺς διὰ ἀμαρτίας των. «αὐτὸς καὶ μὴ τοὺς ἀποβάλλῃ, ἀλλὰ νὰ συναναστρέφῃται με αὐτοὺς, ἐπιμελούμενος αὐτῶν, παρακαλῶν, υποστηρίζων, και λέγων εἰς αὐτοὺς «ἰσχύσατε χεῖρες ἀνεμιέναι, και γόνατα παρκαλυμένα,» [Ἦσ' λε'. 3.] μήπως ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τῆς λύπης γένουν ἄφρονες και τρελοί. Καθὼς και ὁ Παῦλος ἐπρόσταξε τοὺς Κορινθίους νὰ συναναστρέφονται και νὰ κάμουν ἀγάπην με τὸν πρῶν ἀφορισθέντα ἐκείνον, ἵνα μὴ ἀπὸ τὴν περισσοτέραν λύπην καταποθῇ ὑπὸ τοῦ σατανᾶ και ἀπογνωσθῇ. Ἀνάγνωθι και τὴν ἐπιστολὴν Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, τὴν ὁποῖαν γράφει πρὸς τὸν θεραπευτὴν Δημόφιλον, και ἴδε πόσον αὐτὸν ἐλέγχει και ἐπιπλήττει, διατὶ ἀπελάτισσε και ἀπέβαλεν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τὸν ἐκ τῆς ἀμαρτίας ἐπιστραφέντα και μετανόησαντα ἄνθρωπον. Ὁ δὲ ἅγιος Νεῖλος γράφων πρὸς τινὰ Πρεσβύτερον Χαρικλῆν ὀνομαζόμενον, και σκληρὸν πρὸς τοὺς μετανουήσοντας φαινόμενον, ἐλέγχει τοῦτον, διατὶ ἀπετόλμησε νὰ καταποντίσῃ τὸν Φαυστίνον εἰς ὑπερβολικὴν λύπην, και τοῖ ἐξομολογηθέντα παρησιάζ με πολλὴν ταπεινώσιν. Τὰ λόγια τοῦ πατρὸς εἶναι ταῦτα· «Ὡς σκίναται, Χαρικλῆ, εἰς μὲν τὸ νὰ φουτῆς τὰς ἀμπέλους τοῦ Χριστοῦ εἶσαι ἀργός, εἰς δὲ τὸ νὰ ἐκκόπτῃς τὰς ὑπ' αὐτοῦ πε-

ριζαται, ἢ ἀσθενεῖ. [Ῥωμ. ιδ'. 21.] Ὅσον και ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν ἀπὸ τὸ ἄλλο, εὐρισκόμενος ποτὲ εἰς τράπεζαν, ἔχουσαν κρέας, δὲν ἠθέλησε νὰ φάγῃ, εἰπὼν, ὅτι τοῦτο τὸ κάμνει διὰ νὰ μὴ προξινήσῃ σκάνδαλον εἰς τοὺς ἐκείσε Χριστιανοὺς. Εἰ δὲ και οἱ κρεωφαγοῦντες ἡμέτεροι μοναχοί, διὰ νὰ ἐλευθερωθῶν ἀπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως προτείνουσιν, ὅτι και ὁ Βασίλειος λέγει (διατάξει κρ'.) πῶς ἐσυγχωρήθη ὑπὸ τῶν Πατέρων, νὰ βάλῃται εἰς τὰ λάχανα, ἢ ὄσπρια, προσέψημα, ταριχευτὸν, ταῦτὸν εἰπεῖν ξύγγι ἀλατισμένον ὕειον, ἀλλὰ δὴ και ὁ Παχώμιος ἔτριψε χοίρους εἰς τὸ Μοναστήριον, και ὁ Συμεὼν ὁ νέος Θεολόγος ἔτριψε περιστερὰς. Ἄς μάθωσιν, ὅτι τὰς προφασιολογίας ταῦτας προτείνουσι παρομοίως και οἱ τῶν Λατίνων μοναχοί. Πρὸς μὲν οὖν τὸ τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ρητίον· ὅτι ἐσυγχωρήθη ναί, παρὰ τῶν ἐν τῷ Πόντῳ ἀσκουμένων, νὰ βάλῃται εἰς τὰ ὄσπρια τὸ τοιοῦτον ξύγγι, πρῶτον μὲν, ἐξ ἀνάγκης, τὸ νὰ μὴ εὐρίσκητο εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη ἔλαιον, κατὰ τὸν Δοσίθεον· δεῦτερον, διατὶ, ὡς λέγουσὶ τινες, ἠκολούθει ἀσθένεια εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἀπὸ τὸ πάντῃ ἀνάρτυτον φαγητὸν· τρίτον, διατὶ και τόσον ὀλίγον ἐβάλετο, ὁποῦ τελείως δὲν ἐπροξένοι κάμμιαν ἠδονὴν, οὔτε ὄλιω ἐψήνετο, κατὰ τὰ λόγια τοῦ ἁγίου· «Τὸ γὰρ ἐλάχιστον ἐκεῖνο ἄτμημα εἰς τοσοῦτον πλῆθος ὕδατος, ἢ σπιριματώδους, εἰ τύχοι βρώματος ἐμβληθὲν, οὐ τρυφῆς ἐστὶ κατηγόρημα, ἀλλὰ ἀκριβεστάτη τῶν ἀσκητῶν και ταλαίπωρος ὄντως ἐγκράτεια.» Καὶ τέταρτον, ὅτι, ἂν και τοῦτο λέγει ὁ Βασίλειος, ἀλλ' οὐ παρὰ τοῦτο και τὴν κρεωφαγίαν συγχωρεῖ. Μάλιστα δὲ ὄλιον τὸ ἐναντίον, ἀποβάλλει μὲν τὴν παχίαν διαίταν, ὡς εἶπομεν, και τὰ παραρτώματα, και τὰ ἠδύτερα φαγητὰ φιληδονίαν καλεῖ, ἐπαινεῖ δὲ τὴν ὀλίγον τρόφιμον ἔχουσαν βρώσιν, και τὰ εὐτελέστατα και εὐπόριστα φαγητὰ, ὅτι λογῆς εἶναι τὸ ἔλαιον και ὁ οἶνος και τὰ ὄσπρια και τὰ τοιαῦτα. Πρὸς δὲ τὸ τοῦ ἁγίου Παχωμίου, και

τοῦ ἁγίου Συμεὼν, ρητίον, ὅτι ταῦτα ἔτριπον πρῶτον μὲν διὰ τοὺς ξένους, και δεῦτερον διὰ τοὺς ἀσθενούντας μοναχοὺς, κατὰ τὸν Δοσίθεον, καθὼς διὰ τοὺς ἀσθενεῖς εἶγον και λουτρὰ εἰς τὰ μοναστήρια των. Ἀλλὰ και τῶρα, ἐὰν ἀσθενῇ τις μοναχὸς εἰς κίνδυνον θανάτου, και λάβῃ παραγγελίαν ἀπὸ τῶν ἰατρῶν νὰ φάγῃ κρέας, δὲν κατακρίνεται ἐὰν φάγῃ, ὅτι μεταχειρίζεται τοῦτο πρὸς ἰατροίαν, και ὄχι πρὸς ἠδονὴν και γαστριμαργίαν. Εἰ δὲ και εἰπῇ τις, ὅτι ἡ ἐν Γάγγρα σύνοδος ἐν τῷ β'. αὐτῆς Κανόνι ἀναθεματίζει τὸν κατακρίνοντα ἐκεῖνον ὁποῦ τρώγῃ κρέας, ἀλλ' ἡ αὐτὴ σύνοδος ἀπολογεῖται πάλιν ἐν τῷ κα'. Κανόνι, ὅτι εἶπε τοῦτο διὰ ἐκείνους ὁποῦ δὲν τρώγουν κρέας ὄχι διὰ ἀσκησιν, ἀλλὰ διὰ ὑπερηφάνειαν, ἢ και διὰ βδελυρίαν· και προσθέτει λέγουσα· «Ἡμεῖς και ἐγκράτειαν μετὰ σιμνότητος και θεοσεβείας γινωσκόμεν ἀποδεχόμεθα.» Ἐπειδὴ δὲ αἰρετικοί, οἱ ὀνομαζόμενοι ἐγκρατεῦται, οἵτινες ἐσυγχάινοντο τὰ κρέατα και δὲν τὰ ἔτριγαν, προβάλλουσιν εἰς ἡμᾶς, τὸ, διατὶ δὲν τρώγομεν και ἡμεῖς ὄλιον τῶν ζώων τὸ κρέας, ἀποκρίνεται ὁ μέγας Βασίλειος πρὸς αὐτοὺς λέγων· Καν. πς'. ὅτι κατὰ μὲν τὴν ἀξίαν, ὄλα τὰ κρέατα ὡς λάχανα χόρτα λογίζονται κοντὰ εἰς ἡμᾶς, ὡς εἶπεν ὁ Θεός. Ὡς λάχανα χόρτου δίδωκα ὑμῖν τὰ πάντα. (Γεν. θ'. 3.) Κατὰ δὲ τὴν διάκρισιν τοῦ συμφέροντος, καθὼς δὲν τρώγομεν ὄλα ἀπλῶς τὰ χορτάρια, ἀλλὰ μόνον τὰ ἀβλαβῆ και ἀφελίμα· ἔτσι οὔτε ὄλα τὰ κρέατα τρώγομεν, ἀλλὰ μόνον τὰ ἀβλαβῆ και χρήσιμα εἰς τὴν υἰείαν τοῦ σώματος. Διότι χόρτον εἶναι και τὸ κώνειον, και τὸ ὕσκιμον. Κρέας εἶναι και τοῦ γυπὸς, και σκύλου τὸ κρέας, ἀλλὰ καθὼς δὲν τρώγῃ τις φρόνιμος τὸ κώνειον και τὸ ὕσκιμον, διατὶ εἶναι φαρμακερὰ και θανατηφόρα, ἔτσι παρομοίως δὲν ἤθελε φάγῃ τινὰς σκύλον, ἢ γύπα, διατὶ εἶναι και βλαβερὰ εἰς τὴν υἰείαν, και ἄνοστα εἰς τὴν γυῖσιν, ἔξω μόνον ἂν εὐρίσκηται εἰς μεγάλην ἀνάγκην και πείναν. Τῆτε γὰρ, ἐὰν φάγῃ

E. Γ. Δ. Π. Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 200

»φυτευμένας, καὶ νὰ τὰς ρίπτῃς ἔξω τοῦ ἀμπελώου, εἶσαι πρόθυμος. Μὴ λέγῃς, ἄνθρωπε, ὅτι ὅστις ἔπταισε
 »μὲν, ἐξομολογεῖται δὲ μὲ τὸν λόγον, δὲν εἶναι δεκτὸς ἀπὸ τὸν Θεόν. Διότι ταῦτα λέγων, δὲν εἶσαι μακρὰν
 »ἀπὸ τοὺς Ναυατιανούς, οἱ ὅποιοι ἀρνοῦνται τὴν μετάνοιαν μετὰ τὸ βάπτισμα, ὡς μὴ κκταδεχόμενος καὶ σὺ
 »τὴν διὰ στόματος μετάνοιαν, καὶ μάλιστα ὅπου ἔμαθες τὸν μέγαν Μωϋσῆν, ζητήσαντα ὄχι ἀμελῶς, ἀλλὰ
 »βιαίως τὸν τράγον ἀπὸ τὸν Ἰακώβ, καὶ φανερώσαντα μὲ τοῦτο τὴν τῆς ἀμαρτωλῆς ψυχῆς ἐξομολόγησιν, καὶ
 »συγχώρησιν. Ναι, καλὸν καὶ ἀρμοδιώτατον εἶναι νὰ μετανοῇ ἡ ψυχὴ μὲ ἔργα, νηστειὰν δηλαδὴ, καὶ κακο-
 »πάθειαν σώματος. Ὅμως, ἂν τύχῃ τινὰς ἀπὸ ἀδυναμίαν σώματος, ἢ ἀπὸ ἄλλο σύμβαμα, καὶ στερηθῇ αὐτὰ,
 »τὰ βοηθήματα, ἔχει ὅμως τὴν ἀπὸ στόματος ἐξομολόγησιν καθαρὰν, δεκτὸς ἐστὶν ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅστις ἀπέ-
 »θανε διὰ τὰς ἀμαρτίας μας. Καθὼς καὶ ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς Σκηνῆς ἔσμιξε μὲ βόσπον καὶ χρυ-
 »σάφι τὰς γιδότριχας, τὰ τίμια μὲ τὰ ἄτιμα. Ὁ Τελώνης, σὲ ἐρωτῶ, μὲ ποίους κόπους ἐσώθη; δὲν ἐσώθη μὲ
 »ψιλὰ λόγια ταπεινώσεως; ὁ Ἀριστῆς, μὲ ποίους ἰδρώτας μετετέθη ἀπὸ τὸν σταυρὸν εἰς τὸν Παράδεισον; δὲν
 »ἐσώθη μὲ ὀλίγα λόγια; ὁμοίως καὶ ὁ Μανασσῆς. Λοιπὸν, ὦ Χαρικλῆ, μὴ ἀκούῃς μόνον τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ
 »Θεοῦ, ἀμὴ βλέπε καὶ τὴν ἀμετρονίαν τοῦ φιλανθρωπίαν. Τὸ γὰρ ἔλεός σου, φησὶ, μέγα ἐπ' ἐμέ.» [Ψαλμ. πε'.
 »13.] Μὴ λέγῃς λοιπὸν ἀστόχαστα, ὅτι, ὁ Θεὸς δὲν δέχεται λόγια μετάνοιας. Διότι θέλω σοῦ εἰπῆ καὶ ἐγὼ
 »Ἰησοῦ καὶ χρυσάφι καὶ τὰς λοιπὰς πλουσίαις δωρεὰς θέλει ὁ Θεός, ἀμὴ δύο φόλας τῆς χήρας δὲν δέχεται; καὶ
 »πῶς θέλεις μὲ πληροφορήσει, ὅτι ἠξέυρεις τὴν Γραφήν, μὴ ἐνθυμούμενος τοῦ Σωτῆρος τὰ λόγια; δὲν θέλει,
 »λέγει, ὁ Πατὴρ μου νὰ ἀπολεσθῇ κἀνένας ἀπὸ τοὺς μικροὺς τούτους, [Ματθ. ιη'.] καὶ σὺ, θέλεις πολλοὺς καὶ
 »μεγάλους; ἐναντία τοῦ Σωτῆρος διδάσκεις, ἄνθρωπε, καὶ ποῦ βάνεις τὸ τοῦ Ἰησοῦ Λέγε σὺ πρῶτος τὰς ἀμαρ-
 »τίας σου, ἵνα δικαιωθῆς.» [Ἰησ. μγ'. 26.]; Δέχεται ὁ Θεός ὅπου μᾶς ἐπλάσεν, οὐ μόνον ἀγνεῖαν σώματος, μαο-
 »τυρικοὺς ἀγῶνας, καὶ ἀσκητικοὺς, ἀλλὰ καὶ σκυθρωπότητα προσώπου, ὅταν γίνεται διὰ τὰ ἀμαρτήματα. Καὶ
 »καρπὸν χειλέων, ὁμολογούντων τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Διότι, ἄλλοι μὲν δύνανται νὰ ἀντιπολεμοῦν, ἄλλοι δὲ
 »πάλιν δὲν δύνανται διὰ τὸ εὐκολονίκτητον. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ συντόμως, πολλὰ γίνονται ἀπὸ τοὺς ἀμαρτωλοὺς,
 »τὰ ὅποια φαίνονται ὅτι εἶναι μικρὰ, ὅμως προξενοῦν μεγάλην σωτηρίαν εἰς τοὺς μετανοοῦντας. Βλέπε καὶ τὸν
 »Μωϋσῆν, ἢ μᾶλλον τὸν Θεόν διὰ τοῦ Μωϋσέως, ὅπου διορίζει νὰ προσφέρουν διὰ τὰς ἀμαρτίας των οἱ ἄνθρω-
 »ποι, ὄχι μόνον βόδια καὶ τραγία (τὰ ὅποια ἔχουν οἱ πλούσιοι), ἀλλὰ φροντίζοντας διὰ τοὺς κεκοπιασμένους,
 »καὶ συνταπεινούμενος μὲ τοὺς ταπεινοὺς, διὰ νὰ μὴν ἀπελπισθοῦν, ἐσυγκατέθεσε τὸν νόμον, ἕως καὶ εἰς περι-
 »στέρη, καὶ εἰς ὀλίγον σερμυδάλι. Λοιπὸν καὶ σὺ, Πρεσβύτερε, περιποιῶ τὸν ἄνθρωπον ὅπου δείχνει καρδίαν συν-
 »τετριμμένην, καὶ ἐπίστρεψε καὶ σῶζε αὐτὸν, ζητώντας ἀπὸ τοὺς ἀμαρτωλοὺς, ὄχι μόνον καρποὺς κατορθωμά-
 »των καὶ ἀσκητικὰ ἔργα, ἀλλὰ δεχόμενος καὶ λόγια κατανυκτικὰ ἐκείνου, ὅπου ἐξομολογεῖται μὲ ταπεινώσιν
 »καὶ συντριβὴν καρδίας.»

ΚΑΝΩΝ ΝΓ'.

Ἄποσ. να'. τῆς
 Ἄγκ. ιδ'. τῆς
 ἐν Γάργ. α'. θ'.
 ιδ'. ιη'. Βασιλ.
 κς'.

Εἰ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν ἑορτῶν οὐ μετα-
 λαμβάνει κρεῶν καὶ οἴνου. βδελυσσόμενος, καὶ οὐ δι' ἄσκησιν, καθαιρείσθω. Ὡς κεκαυτη-
 ριασμένος τὴν ἰδίαν συνειδήσιν, καὶ αἰτιος σκανδάλου πολλοῖς γενόμενος.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν παρομοίως μὲ τὸν να'. (ὅν καὶ ἀνάγνωθι) διορίζεται, ὅτι ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύ-
 τερος, ἢ Διάκονος εἰς τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας δὲν τρώγει κρέας, οὔτε πίνει οἶνον, ὄχι διὰ ἄσκησιν καὶ ἐγκρά-
 τειαν, (1) ἀλλὰ διατὶ τὰ συγγαίνεται, ὡς καθίρεται. Ὡσάν ὅπου εἶναι κεκαυτηριασμένος, ἤτοι ἀναίσθητος

καὶ σκύλον, ἢ γύπα, δὲν ἀμαρτάνει, καθότι αὐτὰ δὲν εἶναι ἐμπο-
 δισμένα ἀπὸ τὴν νέαν γραφήν. Οἱ γὰρ Ἀπόστολοι, ἐν μὲν ταῖς
 Πράξεσι (κεφ. κβ'. 29.) ἐμπόδισαν νὰ μὴ τρώγῃ τινὰς μόνον τὰ
 εἰδωλόθωτα, καὶ τὸ αἷμα, καὶ τὸ πνικτόν, ἐν δὲ τῇ εγ'. Κανὼν
 ὁμοίως ἐμπόδισαν νὰ μὴ τρώγῃ τινὰς θηριάλωτον, θνησιμαῖον,
 καὶ αἷμα. Εἰ δὲ καὶ ἀνθίσταται τις λέγων, ὅτι ὁ κύων καὶ ὁ γύ-
 πας ὀνομάζονται ἀκάθαρτα ἀπὸ τὴν παλαιὰν Γραφήν, ἀποκρι-
 νόμεθα ὅτι, ὄχι διατὶ εἶναι βδελυκτὰ καὶ συγγαμιρὰ ἔτσι ὀνο-
 μάζονται· οὐδὲν γὰρ κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον εἰς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν
 εἶναι, εἴπομεν, ἀλλ' ἔτσι ὀνομάζονται διὰ τρεῖς αἰτίας. Ἡ πρῶ-
 τη καὶ κυριωτάτη αἰτία εἶναι, καθὼς ἀνωτέρω τὴν ἡμῶν ἔγραψεν
 ὁ μέγας Βασιλεὺς, διατὶ ὅλα τὰ ἀκάθαρτα εἶναι βλαβερὰ εἰς
 τὴν υγίαν τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰατρῶν παῖδες αὐτὸ
 τοῦτο προσβιβαιοῦσι. Δευτέρα, διατὶ ἔτσι νομίζονται κοντὰ εἰς
 τὴν ὑπόληψιν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸν Προκόπιον. Καὶ
 τρίτη, διὰ νὰ μὴ προσκυνήσωσιν αὐτὰ οἱ Ἰουδαῖοι ὡς θεοὺς,

κατὰ τὸν Θεοδώρητον. Ὡστε ἀγαπῶντας ὁ Θεὸς τὴν υγίαν
 τοῦ σώματός μας, καὶ θέλωντας νὰ μᾶς κάμῃ νὰ μὴ τὰ τρώ-
 γωμεν, τὰ ἀνόμασεν ἀκάθαρτα, ἵνα καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ ὄνομα των
 μισῶμεν ταῦτα καὶ ἀποφεύγωμεν.

(1) Ἐκ τοῦ Κανόνος τούτου ὡς πόρισμά τι συνάγεται, ὅτι
 δὲν καθαιροῦνται οἱ Ἐπίσκοποι, καὶ Πρεσβύτεροι, καὶ Διάκονοι,
 ἐποῦ ὄχι διὰ βδελυρίαν, ἀλλὰ δι' ἄσκησιν ἀληθῆ καὶ ἐγκράτειαν,
 ἢ τελείως δὲν τρώγουν κρέας, οὔτε πίνουν οἶνον, ἢ πρὸς καιρὸν
 καὶ ἐπὶ διορισμέναις ἡμέραις. ἂν καὶ δὲν ἤθελαν φάγουν, ἢ πί-
 νουν, καὶ εἰς τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν. Ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ λοιποὶ ὅπου
 τῶν τοιοῦτων, (ἢ καὶ ἄλλων τινῶν βρωμάτων) ἀπέχονται, εἴτε
 μοναχοί, εἴτε λαϊκοί, δι' ἄσκησιν καὶ ἐγκράτειαν, ἀπὸ τὴν παρόντα
 Κανὼνα ὡς παραβάται οὐ κατακρίνονται, κατὰ τὴν γνώμην καὶ
 τῶν δύο ὁμοῦ τῶν θείων Κανόνων ἐρμηνευτῶν, Ζωνάρᾳ, λέγει,
 καὶ Βαλσαμῶνος, ἂν ἀπέχωνται τούτων καὶ ἐν ταῖς ἑορτασίμοις
 ἡμέραις. Διότι, οὔτε βδελύσσονται αὐτὰ, καθὼς λέγει ὁ Κανὼν,

(καθ' ὁμοιότητα τῶν μελῶν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, τὰ ὅποια ὅταν τύχη νὰ καοῦν, μένουσιν ἀναίσθητα), ἢ μεμολυσμένος (καθ' ὁμοιότητα ἐκείνων ὅπου ἔχουσι καυτῆρας, ἢτοι φοντανέλλας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐξέρχεται ὕλη καὶ μολυσμὸς), εἰς τὴν συνείδησίν του, καὶ ὡσάν ὅπου γίνεται αἷτιος σκανδάλου εἰς τοὺς πολλοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι συναθροίζονται εἰς τὰς ἐορτάς, εἶχον συνήθειαν νὰ κάμνουν ἀγάπας, ἦγουν κοινὰς τραπέζας, καὶ νὰ συντρώγουν ὅλοι μαζί· τὰς ὁποίας ὁ Παῦλος Κυριακὸν δειπνον, ἢτοι κοινὸν ὀνομάζει, εἰς τὴν πρὸς Κορινθ. α'. ἐπιστολὴν κεφ. ια'. 21, (περὶ ὧν ὄρα τὴν ὑπόσημ. τοῦ οδ'. τῆς ς'.)

Συμφωνία.

Συμφώνως καὶ ὁ Παῦλος ἰδίᾳ εἰς τὴν πρὸς Τιμόθ. α'. κεφ. δ'. 2. κεκχυτηριασμένους ὠνόμασε τοὺς αἵρετικοὺς ἐκείνους, ὅπου ἐδίδασκον νὰ ἀπέχουσιν οἱ ἀνθρώποι διὰ βδελυρίαν ἀπὸ τὰ βρώματα. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν Ἀποστολικὸν νά'.

ΚΑΝΩΝ ΝΑ'.

Εἴ τις κληρικὸς ἐν καπηλείῳ φωραθῆι ἐσθίων. ἀφορίζεσθω. Πάρεξ τοῦ ἐν πανδοχείῳ ἐν ὁδῷ δι' ἀνάγκην καταλύοντος.

Αποσ. μβ'. μγ'. τῆς ς'. θ'. τῆς ζ'. κβ'. Λαοδ. κδ'. τῆς Καρθ. κζ'. ξθ'.

Ἑρμηνεία.

Οἱ τῷ Θεῷ κεκληρωμένοι πρέπει νὰ ἦναι εἰς τοὺς λαίλους ὑπόδειγμα βίου σεμνοῦ, ἵνα μὴ ἐξ αἰτίας αὐτῶν βλασφηγηθῆται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ πρῶν κανὼν διορίζει, ὅτι ὅποιος κληρικὸς εὕρεθῃ νὰ τρώγῃ ψωμί μεσὰ εἰς καπηλεῖον, ἢς ἀφορίζεται. Διατί τὸ νὰ ἐμβαίωσιν αὐτοὶ εἰς καπηλεῖον, τί ἄλλο φανερόναι, πάρεξ πῶς ἔχουσι ζωὴν ἄσεμνον, καὶ πῶς εἶναι διεσθραμμένοι, ὅχι μόνον κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν φαγητῶν καὶ πικτωῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ ἄλλα τῶν ἡθῆ, ὡσάν ὅπου, μετὰ τὸ νὰ συμμαζώνωνται εἰς τὰ κπηλεῖα ἄσεμνοι ἄνδρες καὶ ἄσεμναι γυναῖκες, βέβαια ἐκεῖνος ὅπου συναναστρέφεται μετ' αὐτούς, δὲν θέλει μείνῃ ἀμέτοχος τῆς ἐκείνων κακίας. Ἐπειδὴ κατὰ τὸν Παῦλον «Φθείρουσιν ἡθῆ χρηστὴ ὀμιλία κακία» [α'. Κορινθ. ιε'. 33.], ἐξω μόνον ἂν ὁ κληρικὸς εὕρισκόμενος εἰς τὸν δρόμον, καὶ μὴ ἔχοντας εἰς ποῖον ἄλλο ὀσπήτιον νὰ κονέσῃ, ἤθελεν ἔμβῃ μέσα εἰς πανδοχεῖον καὶ γάνι διὰ νὰ ἀναπαυθῇ ἐξ ἀνάγκης. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Ἀποστολικοῦ μβ'. Κανόνος.

ΚΑΝΩΝ ΝΕ'.

Εἴ τις κληρικὸς ὑβρίσῃ τὸν Ἐπίσκοπον, καθαιρέσθω. Ἀρχοντα γὰρ τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἔρεῖς κακῶς.

Τῆς ἐν τῇ ἀγ. Σοφίᾳ γ'. ἐξοδ. κβ'. 28.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἐπίσκοπος καὶ Ἀρχιερεὺς εἰς τύπον ὧν τοῦ Κυρίου, καὶ κεφαλὴ τοῦ τῆς Ἐκκλησίας σώματος αἰσθητῆ λογιζόμενος, πρέπει νὰ ἀπολαμβάνῃ περισσοτέραν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἱερωμένους τιμὴν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει, ὅτι ὅποιος κληρικὸς ἤθελεν ὑβρίσῃ τὸν Ἐπίσκοπον, ἢς καθίρεται, (1) ἐπειδὴ εἶναι γεγραμμέ-

οὔτε εἰς τὰς ἄλλας ἡμέρας ἐσθίοντες αὐτὰ, εἰς μόνας τὰς ἐορτάς τούτων ἀπέχονται, ἀλλ' ἐπίσης καὶ εἰς ἐκείνας, καὶ εἰς ταῦτας ἀπέχονται δι' ἐγκράτειαν μόνην. Πλὴν διὰ νὰ ἦναι ἡ ἀποχή καὶ νηστεία τῶν τοιούτων ἀσκανδάλιστος πάντη, κοντὰ εἰς τοὺς πολλοὺς, εἶναι καλλίτερον οἱ τοιοῦτοι καὶ εἰς τὰς ἡμέρας τῶν ἐορτῶν, κατ' ἰδίαν καὶ καθ' ἑαυτοὺς τὸν ἄρτον αὐτῶν νὰ ἐσθίωσιν. Ἐτι συνάγεται ἀκολούθως τὸ αὐτὸ καὶ ἐμπροσθεν.

(1) Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ Φώτιος, τίτλ. θ'. κεφ. λς', λέγει, ὅτι, τὸ θ'. βιβλ. τοῦ κώδικος τίτλ. ζ'. διατάξ, ἀ. διορίζεται πῶς ὁ τὸν βασιλεῖα ὑβρίζων δὲν τιμωρεῖται: οὔτε τι σκληρὸν ἢ τραχὺ ὑπομένει· διότι, ἢ ἀπὸ κουφότητα ὑβρίσῃ τὸν βασιλεῖα, καὶ πρέπει νὰ καταφρονῆται ὡς κούφος· ἢ ἀπὸ ἀγνοσίαν, καὶ πρέπει νὰ ἐλεῆται· ἢ ὡς ἀδικούμενος, καὶ πρέπει νὰ συγχωρηται· ἔτσι καὶ ὁ τὸν Ἀρχιερεῖα ὑβρίζων, καθ' ὁμοιότητα καὶ ἀναλογίαν, δὲν πρέπει νὰ τιμωρῆται, εἴτε ὡς κούφος, εἴτε ὡς ἀνόητος καὶ φλύαρος, εἴτε ὡς ἀδικούμενος. Ἐπειδὴ ἂν ὁ βασιλεὺς ὅπου εἶναι πρόσωπον ἐξωτερικόν, ἐμποδίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου νὰ μὴ παιδεύῃ τοὺς τοιοῦτους ὅπου τὸν ὑβρίσουσιν, πόσω μᾶλλον ὁ Ἀρχιερεὺς ὅπου εἶναι πρόσωπον ἐσωτερικόν, καὶ πνευ-

ματικόν, καὶ τοῦ προτάτου καὶ ἀμνησιακού Χριστοῦ μιμητῆς γνησιώτατος; ἐξω μόνον ἂν ὁ ὑβρίσας ἦναι ἐμβριθῆς εἰς τὸν νοῦν, καὶ αὐθάδης καὶ τολμητίας· αὐτὸ τὸ ἴδιον πρέπει νὰ νοῆται καὶ διὰ τοὺς ὑβρίζοντας Πρεσβύτερον, καὶ Διάκονον: οἱ δὲ φιλευσεβεῖς νόμοι τῶν βασιλείων προστάζουσιν, ὅτι, ὅποιος ἐμβῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅταν τελοῦνται τὰ Μυστήρια, ἢ ἄλλα ἁγία λειτουργία, καὶ ὑβρίσῃ τὸν Ἐπίσκοπον, ἢ ἐμποδίσῃ νὰ μὴ τελειοῦν ταῦτα, νὰ τιμωρῆται κεφαλικῶς. Τοῦτο τὸ ἴδιον νὰ φυλάττεται καὶ ὅταν γίνωνται λιτανεῖαι, καὶ δεήσεις, καὶ εὐρισκωνται ἐκεῖ Ἐπίσκοποι καὶ κληρικοί. Ἦγουν τὸ νὰ ἐξορίζεται ὅποιος ὑβρίσῃ τούτους, καὶ τὸ νὰ παιδεύηται κεφαλικῶς, ὅποιος ταραξῇ τὴν λιτανεῖαν καὶ δεήσιν. Ἐκ τοῦ Κανόνος τούτου συμπεράνον, ὅτι καὶ ὅποιος ὑβρίσῃ τὸν σαρκικόν του πατέρα, ἢ τὸν πνευματικόν του γέροντα, πρέπει νὰ ἐπιτιμᾶται. «Ὁ κακολογῶν ἢ γὰρ, φησί, πατέρα ἢ μητέρα (ὅστις καὶ ἂν ἦναι εἴτε κληρικὸς, ἢ λαϊκός, ἢ μοναχός), θανάτῳ τελευτάτω.» (Λευϊτικ. κ'. 9. καὶ Ματθ. ιε'. 4.) θάνατος δὲ τούτων εἶναι ἡ στέρησις τῆς θείας κοινωνίας, ἣτις κοντὰ εἰς τοὺς φρονίμους θάνατος ἀληθῶς λογίζεται κατὰ τὸν νέ. Βασιλείου.

E. Γ. Δ. Τ. Π. Ε. Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

νον ἐν τῷ νόμῳ. Δὲν θέλεις κακολογήσει τὸν προεστῶτα τοῦ λαοῦ σου καὶ ἄρχοντα, εἴτε ἐσωτερικὸν δηλαδὴ καὶ πνευματικὸν, εἴτε ἐξωτερικὸν καὶ σωματικὸν. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ Ἀρχιερεὺς ὁ Ἐπίσκοπος λέγεται, ὡς ἄρχων τῶν ἱερέων, καὶ Ἱεράρχης, ὡς ἄρχων τῶν ἱερέων, κατὰ τὸν θεῖον Μάξιμον, καὶ τὸν Ἀρσοπαγίτην Διονύσιον. Ὁ δὲ γ'. τῆς ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ λέγει· "Ὁποῖος τολμήσῃ νὰ κτυπήσῃ, ἢ νὰ φυλακώσῃ Ἐπίσκοπον, καὶ χωρὶς αἰτίας, ἢ καὶ μὲ αἰτίαν ἐπίπλαστον καὶ ψευδῆ, ὁ τοιοῦτος νὰ ἀναθεματίζεται.

ΚΑΝΩΝ ΝΓ'.

Εἴ τις Κληρικὸς ἕβρισται Πρεσβύτερον, ἢ Διάκονον, ἀφοριζέσθω.

Ἑρμηνεία.

Οἱ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι, χειρῶν ἔχοντες τόπον, διὰ μέσου τῶν ὁποίων κυβερνᾷ τὴν Ἐκκλησίαν ὁ Ἐπίσκοπος, πρέπει μὲν καὶ αὐτοὶ νὰ ἀπολαμβάνωσι τὴν προσήκουσαν τιμὴν, ὅχι ὅμως καὶ ὅσην πρέπει νὰ λαμβάνῃ ὁ Ἀρχιερεὺς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν Κανὼν διορίζεται, ὅτι ὁποῖος Κληρικὸς ἤθελεν ἕβρισθαι Πρεσβύτερον, ἢ Διάκονον, ἢ ἀφορίζεται μόνον (τὸ ὅποιον εἶναι ὀλιγωτέρᾳ παιδείᾳ), καὶ ὅχι ἢς καθαιρεταί, ὡσάν ἐκεῖνος ὁποῦ ἕβρισθαι Ἀρχιερέα (τὸ ὅποιον εἶναι μεγαλητέρα παιδεία). Διότι, καθὼς ἡ μὲν κεφαλὴ εἶναι ἀνωτέρᾳ ἀπὸ τὰς χεῖρας καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ σώματος, αἱ δὲ χεῖρες εἶναι κατώτεροι ἀπὸ τὴν κεφαλὴν: ἔτσι ἀκολουθῶς καὶ οἱ ἀτιμάζοντες τὴν κεφαλὴν, μεγαλητέρας παιδείας δεόνται, οἱ δὲ ἀτιμάζοντες τὰς χεῖρας ὀλιγωτέρᾳ παιδείᾳ χρειάζονται.

ΚΑΝΩΝ ΝΔ'.

Εἴ τις Κληρικὸς χωλὸν, ἢ κωφὸν, ἢ τυφλὸν, ἢ τὰς βίας πεπληγμένον χλευάσῃ, ἀφοριζέσθω. Ὡσαύτως καὶ λαϊκός.

Ἑρμηνεία.

Ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔχουσι μέλη τοῦ σώματος πεπληρωμένα καὶ μισερὰ, πρέπει μάλιστα νὰ ἐλεῶνται, νὰ βοηθῶνται καὶ νὰ χειραγωγῶνται ἀπὸ τοὺς ἔχοντας τὰ μέλη σῶα καὶ ὑγιᾶ, ὅχι νὰ περιγελῶνται καὶ νὰ περιπαίζωνται. Ὅθεν ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι, ὁποῖος κληρικὸς περιπαίξῃ κωτῶν, ἢ κωφῶν, ἢ τυφλῶν, ἢ πληγωμένον καὶ μισερὸν ὄντα κατὰ τοὺς πόδας, ἢ ἀφορίζεται. Ὁμοίως δὲ καὶ λαϊκὸς ἂν κάμῃ τοῦτο ἢ ἀφορίζεται. Διότι, μήπως δὲν εἶναι ἀρκετὴ ἡ τιμωρία καὶ παιδεία ὁποῦ δίδει εἰς αὐτοὺς ὁ Θεὸς, κρίμασιν, οἷς αὐτὸς μόνος οἶδε, καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἄνθρωποι πέρνοντες τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ, προσθέτουν εἰς τοὺς ταλαιπώρους αὐτοὺς, παιδείαν ἐπάνω εἰς τὴν παιδεῖαν, μὲ τοὺς ἐμπαιγμοὺς αὐτῶν καὶ τοὺς καταγέλωτας; ὦ ἀθεοφοβίκα καὶ ἀπονοίας μεγάλης! Μὴ διὰ τὸν Κύριον, μὴ, ἀδελφοί μου, τολμήσητε εἰς τὸ ἐξῆς, ἢ νὰ περιπαίξῃτε, ἢ νὰ ἀποφεύγητε ἀπὸ τοὺς τοιοῦτους μισερῶς, ὡς ἀπὸ πυρὸς καὶ μιάσματος, συνειθίζοντες νὰ λέγητε τὴν ἄλογον καὶ ἀφρονεστάτην παροιμίαν ἐκείνην· Φεύγετε τοὺς σημειωμένους, ἀλλὰ μάλλον συντρέχετε καὶ βοηθεῖτε αὐτοῖς πᾶσι τοῖς τρόποις, οἷς δύνασθε, ἵνα καὶ παρὰ τοῦ Κυρίου ἐλεηθῆτε, φανέντες περὶ τοὺς συνδούλους συμπαθητικοί τε καὶ εὐσπλαγνοί. Δι' ὃ καὶ ὁ Θεὸς προστάζει μὴτε νὰ κατηγορῇ τινὰς τὸν κωφὸν, διατὶ δὲν ἀκούει, μὴτε νὰ βάλῃ σκοντάματα ἐμπροσθεν εἰς τὰ ποδάρια τοῦ τυφλοῦ, διατὶ δὲν βλέπει. «Οὐ κακῶς ἐρεῖς κωφὸν, καὶ ἀπέναντι τυφλοῦ οὐ προσθεῖς σκάνδαλον καὶ φοβηθήσῃ Κύριον τὸν Θεόν σου. (Λευϊτ. ιθ' 14.).

Τῆς δ'. κε'. τῆς
ς'. ιθ'. π'. τῆς
α'. καὶ β'. ις'.
τῆς Σαρδ. ια'.
ιβ'. τῆς Καρθ.
οθ'. πβ'. πς'.
ρλα. ρλβ'. ρλγ'.
τοῦ Νύσσους'.
τοῦ Πέτρου ι'.

ΚΑΝΩΝ ΝΕ'.

Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος ἀμελῶν τοῦ Κλήρου ἢ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ παιδεύων αὐτοὺς τὴν εὐσεβείαν, ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ τῇ ἀμελείᾳ καὶ ραθυμίᾳ, καθαιρεῖσθω.

Ἑρμηνεία.

Χρέος ἀπαραίτητον εὐρίσκεται εἰς τὸν Ἐπίσκοπον νὰ διδάσκῃ καθ' ἑκάστην τὸν ὑποκείμενον αὐτῷ λαὸν τὰ εὐσεβῆ δόγματα, καὶ νὰ ρυθμίζῃ αὐτὸν πρὸς πίστιν ὀρθὴν καὶ πολιτείαν ἐνάρετον. Λέγει γὰρ ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Προφήτου Ἰεζεκιήλ, πρὸς τοὺς προεστῶτας τῶν λαῶν. «Υἱὲ ἀνθρώπου, σκοπὸν τέθεικά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ, καὶ τῷ οἴκῳ Ἰουδα· εἰ μὴ διαστείλῃ, μηδὲ λαλήσῃ, ἀποθαναῖται ὁ ἀνομος ἐν τῇ ἀνομίᾳ αὐτοῦ, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρὸς σου ἐκζητήσω.» [Ἰεζ. γ'. 17.]. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν Κανὼν διορίζεται· Ὁποῖος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος (διδασκαλικὸς εἶναι καὶ τοὺς Πρεσβυτέρους χρῆ,) (1) ἀμελεῖ τοὺς κληρικούς του, καὶ ὅλον τὸν

(1) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος λέγει· «Οὐ πολὺ τὸ μέσον αὐτῶν (τῶν Πρεσβυτέρων δηλ.) καὶ τῶν Ἐπισκόπων. Καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ διδασκαλίαν εἰσὶν ἀναδεδαγμένοι καὶ προστασίαν τῆς Ἐκκλησίας... τῇ γὰρ χειρονομίᾳ μόνῃ ὑπερβεβή-

κασι, καὶ τούτῳ μόνῳ δοκοῦσι πλεονεκεῖν τῶν Πρεσβυτέρων» (ὁμιλ. ια'. τῆς πρὸς Τιμόθ. α'. ἐν τῇ ἀρχῇ) ὅρα καὶ εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ιθ'. τῆς ς'.

ἐπίλοιπον λαόν, καὶ δὲν διδάσκει αὐτοὺς τὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα καὶ ἔργα, ἅς ἀφορίζηται ἕως οὗ νὰ διορθωθῇ. Εἰ δὲ καὶ ἐπιμένοι εἰς τὴν ἀμέλειαν καὶ ραθυμίαν του, ἅς καθαίρεται ὀλότεια, ὡς τῆς ἐπισκοπῆς καὶ τοῦ πρεσβυτερίου ἀνάξιος (1).

Συμφωνεῖα.

« Ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ ς'. ἐν τῷ ιθ'. Κανόνι αὐτῆς διορίζει, ὅτι πρέπει μὲν καὶ κάθε ἡμέραν νὰ διδάσκωσι τὸν κληρὸν καὶ τὸν λαόν τους οἱ προεστῶτες τῶν λαῶν, ἐξαιρέτως δὲ καὶ μάλιστα εἰς τὰς Κυριακὰς, διαλέγοντες ἀπὸ τὰς θείας γραφὰς τὰ τῆς ἀληθείας νοήματα, καθὼς αὐτὰ ἐρμηνεύουσι οἱ τῆς Ἐκκλησίας πατέρες καὶ Θεοφρόνοι διδασκαλοὶ. Ὁ δὲ ρλβ'. τῆς ἐν Κερθαχ. λέγει, εἰς τὴν Ἐπίσκοπος ἀμελῶν τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ αἵρετικῶν, ὑπομνησθῆ ἀπὸ τοῦ γειτονοῦντος Ἐπισκόπου περὶ τούτου, καὶ μετὰ ἕξ μῆνας δὲν φροντίσῃ περὶ αὐτῶν, νὰ ἀφορίζηται ἕως οὗ τοῦτο κάμῃ. Ὁμοίως καὶ ὁ ρλγ'. διορίζεται, ὅτι εἰς ἕξ μῆνας ἀπ' οὗ ὑπομνησθῆ παρὰ τῶν γειτονοῦντων ὁ ἀμελῶν τῶν αἵρετικῶν τόπων του, Ἐπίσκοπος, δὲν δείξῃ κάμμιν περὶ αὐτῶν ἐπιμέλειαν, οἱ τόποι αὐτοὶ νὰ δίδωνται εἰς ἄλλον Ἐπίσκοπον, ὅπου ἡμπορεῖ νὰ τοὺς ἐπιστρέψῃ. Ἐὰν δὲ ὁ ἀμελῆς Ἐπίσκοπος εἴπῃ ψευδῶς, ὅτι οἱ αἵρετικοὶ ἐκεῖνοι ἠνώθησας τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπεμελήθη αὐτῶν, ὁ τοιοῦτος νὰ χάσῃ καὶ τὴν Ἐπισκοπὴν, κατὰ τὸν ρλγ'. τῆς αὐτῆς. Ὁ δὲ οβ'. τῆς αὐτῆς διορίζει, ὅτι οὐδὲ εἰς ἄλλους τόπους, ὑποκειμένους αὐτῷ πρέπει νὰ διατρέβῃ πολὺ, ἀμελῶντας τὴν φροντίδα τοῦ τόπου ἐκεῖνου ὅπου ἔχει τὸν ἴδιον θρόνον. Ὁ δὲ ις'. τῆς α'. καὶ β'. καθαιρεῖ τὸν λείποντα ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν του, ὑπὲρ τοῦς ἕξ μῆνας, (χωρὶς νόσου καὶ Βασιλικῆς ἢ Πατριαρχικῆς ὑπηρεσίας) καὶ προστάζει, ἄλλος νὰ χειροτονῆται ἀντὶ αὐτοῦ. Ὁ δὲ ια'. καὶ ιβ'. τῆς Σαρδικῆς καὶ εἰς ὀλιγώτερον καιρὸν διορίζει νὰ μὴ λείπῃ ἀπὸ αὐτῆν, ἤτοι τρεῖς ἐβδομάδας μόνον. Αὐτὸ τοῦτο διορίζει καὶ ὁ π'. τῆς ς'. ὁ δὲ κε' τῆς δ'. ἕως εἰς τρεῖς μῆνας μόνον διορίζει νὰ ἀναβάλλουν οἱ Μητροπολίται τὰς χειροτονίας τῶν Ἐπισκόπων τους, ἕξω μόνον ἀν' ἀνάγκην ἀπαραίτητον ἀπερᾶση περισσότερος καιρὸς. Διὰ τὴν ὁποίαν ἀνάγκην, καὶ τὰς διχονοίας τοῦ λαοῦ, διορίζει ὁ πβ'. τῆς ἐν Κερθ. ἀνάμεσα εἰς ἕνα χρόνιον νὰ γίνηται Ἐπίσκοπος εἰς τὴν χηρεύουσαν ἐπαρχίαν, καὶ ὄχι περισσότερον. Ἀλλὰ καὶ ὁ πς'. αὐτῆς εἰς πολλὸν καιρὸν δὲν θέλει νὰ ἀφίνωνται ἐρημοὶ Ἐπισκόπου αἱ ἐπαρχίαι. Καὶ ὁ ι'. δὲ τοῦ Πέτρου καθαιρεῖ τοὺς ἀφήσκοντας μὲν τὸ τοῦ Κυρίου ποιμνιον, ὑπάγοντας δὲ ἀπ' ἐαυτῶν εἰς τὸ μαρτύριον καὶ ἀρνηθέντας πρῶτον, ὕστερον δὲ πάλιν ἀδομολογήσαντας τὴν πίστιν. Τόσον εἶναι μέγα καὶ ἀπκραιβήτον τὸ χρεῖος τῶν Ἀρχιερέων, ὅπου ἔχουσι πρὸς τὸν ἐμπιστευθέντα αὐτοῖς λαόν. Ὅθεν, ἀν' καὶ ἄλλο δὲν τοὺς πκραιβῆ εἰς τὸ νὰ μὴ ἀμελῶσιν, ἀλλὰ νὰ νήρωσι, καὶ ἅς παρακινήσῃ τὸ ὄνομα τοῦ Ἐπισκόπου ὅπου ἔχουσι, τὸ ὅποιον σημαίνει βίβλαν καὶ σκοπόν. Οἱ εἰς τὴν βίβλαν ὄντες, πρέπει νὰ ἀγρυπνοῦσι καὶ νὰ βλέπωσιν, ὄχι νὰ ἀμελῶσι καὶ νὰ νυστάξωσι. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ μέσα εἰς τὸ θυσιαστήριον τὸ ἱερὸν σύνθηρον ἱδρυται, ἵνα, ὁ μὲν Ἀρχιερεὺς ἀναβαίνων καὶ κηρῶμενος εἰς αὐτὸ βλέπῃ ἀπὸ ὑψηλῆς, ὡσὲν ἀπὸ βίβλαν τὸν ὑποκειμένον αὐτῷ λαόν, καὶ ἀκριβέστερον τοῦτον ἐπισκοπῇ, οἱ δὲ Πρεσβύτεροι συνιστάμενοι καὶ συγκαθεζόμενοι μετ' αὐτὸν, παρακινουῦνται ἐντεῦθεν νὰ ἐφορῶσι καὶ αὐτοὶ καὶ νὰ καταρτίξωσι τὸν λαόν, ὡς σύμπονοι δοθέντες εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, καθὼς λέγει ὁ Ζωναρᾶς. Αὐτὸ τὸ ἴδιον νόημα φανερώνει καὶ ὁ θρόνος τοῦ ἀρχιερέως ὁ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἱστάμενος, ὑψηλότερος τῶν ἄλλων, καὶ Σκοπιὰ ὑπερτάτη διὰ τοῦτο ὀνομαζόμενος καὶ ἱερά τὸ θρόνου περιοπῆ, κατὰ τὸν διάκονον Ἰγνάτιον (ἐν τῷ βίῳ τοῦ Πατριάρχου Νικηφόρου, (2). Εἰ δὲ καὶ ὁ Ἐπίσκοπος καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶναι ἀμαθεῖς, καὶ δύνανται δὲν ἔχουν εἰς τὸ νὰ διδάσκωσι, πρέπει συμρώνως νὰ προσκαλοῦν ἀπὸ ἄλλους τόπους διδασκάλους τε καὶ ἱεροκήρυκας, τὰ πρὸς ζωάρκειαν αὐτοῖς, καὶ τιμὴν τὴν προσήκουσαν ἀπονέμοντες (3), νὰ καθι-

(1) Δι' ὃ καὶ ἰδίᾳ ὁ Παῦλος ἐν τῇ α. πρὸς Τιμόθεον γ'. 2. λέγει, « Ὅτι, ὁ Ἐπίσκοπος πρέπει νὰ ἦναι διδακτικός. » Καὶ πρὸς Τίτον (α. 9.) « Ὅτι νὰ ἀντίχηται τοῦ κατὰ τὴν διδασκαλίαν πιστοῦ λόγου, διὰ νὰ ἡμπορῇ νὰ παρακινή τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ὑγιαίνουσαν διδασκαλίαν, καὶ νὰ ἐλέγχῃ τοὺς ἀντιλέγοντας εἰς αὐτήν. »

(2) Δι' ὃ καὶ ὁ Εὐσέβιος ἱστορεῖ, ὅτι ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔκαμα τοὺς θρόνους τῶν Ἀρχιερέων ὑψηλοτέρους ἀπὸ τοὺς τῶν ἄλλων. « Ἀλλὰ γὰρ ὥδε τὸν νεῶν ἐπιτελέσας, θρόνοις τε τοῖς ἀνωτάτω εἰς τὴν τῶν προέδρων τιμὴν. » Καὶ προσέτι βάρβροις ἐν τάξει τοῖς καθόλου κατὰ τὸ πρῶτον κοσμήσας. Καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος λέγει εἰς τὰ ἔπη του, ὅτι εὐρισκόμενος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔβλεπεν εἰς τὸ ὄνειρόν του, ὅτι αὐτὸς μὲν ἐκάθητο εἰς θρόνον ὑψηλότερον, (ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας), οἱ δὲ ἄλλοι ἐκάθητο παρακάτω ἀπὸ αὐτόν.

« Ἐξεσθαι δοκέσκον ὑπέρθρονος οὐχ ὑπερβύρως,
 οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ὄναρ, τίον ἀγνηορίην.
 οἱ δὲ μοι ἀμφοτέρωθεν ὑπεδριδώντο γηραιοί,
 ὑπόμνης ἡγεμόνες ἔκκριτος ἡλικίη,
 οἱ δ' ἀπ' ὑποδρηστήρης ἐν εἴμασι παμφανόωσιν,
 ἔστασαν ἀγγελικῆς εἰκόνες ἀγλαίας. »

(3) Δι' ὃ καὶ ἡ Νισαρέ τοῦ αὐοιδίμου Βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ἐδιώρισεν, εἰς τὸν κάθε διδασκαλὸν τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας νὰ δίδωνται πενήντα μόδια σίτος, καὶ τρεῖς λίτρας νομισμάτων, ἤτοι διακόσια δεκαεὶ νομίσματα (ἑκάστη γὰρ λίτρα οβ'. νομίσματα περιέχει), τιμὴν δὲ νὰ ἔχουν τὸ νὰ στέκωνται εὐθὺς ὕστερα ἀπὸ τοὺς βασιλικούς ἄρχοντας, καὶ νὰ παραστέκωνται κοντὰ εἰς τὸν Πατριάρχην ὡς πρόσωπον ἐκείνου ἐπέχοντες καὶ ἐκ τῶν διδασκαλικῶν, ἐδιώρισεν νὰ προβαίνουσι εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ἀρχοντίκια, ἤτοι ὀφφίκια. Εἴρημι δὲ καὶ ὁ Παῦλος ὅτι « οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ διπλῆς τιμῆς ἀξιοῦσθωσαν » (α'. Τιμόθ. ε'. 47.) καὶ πάλιν λέγει « Ἐρωστῆμιν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν, καὶ καὶ προισταμένους ὑμῶν ἐν Κυρίῳ, καὶ νοουθετοῦντας ὑμᾶς, καὶ ἐηγεῖσθαι αὐτοὺς ὑπερικρίτισσόν ἐν ἀγάπῃ διὰ τὸ ἔργον αὐτῶν » (α'. Θεσσαλ. ε'. 12.) καὶ πάλιν « οὕτω καὶ ὁ Κύριος ἐδιέταξε τοῖς τὸ Εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν, ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου ἐξῆν » (α'. Κορινθ. θ'. 13.) Γράφουσι δὲ οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἐν ταῖς Διαταγαῖς (βιβλ. ζ'. κεφ. ι'.) ταῦτα « Τὸν λαλοῦντά σοι

E. Γ. Δ. Π. Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

στῶσι σχολεῖα εἰς τὰς αὐτῶν παροικίας, καὶ διὰ μέσου ἐκείνων νὰ πληρῶνωσι τὸ χρέος τῆς διδασκαλίας, ὅπου αὐτοὶ χρεωστοῦσιν εἰς τὸν λαόν, ἀλλέως, τῶν Κανόνων ἢ αὐθεντία πρέπει νὰ ἰσχύη πάντοτε.

ΚΑΝΩΝ ΝΘ'.

«Εἰ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, τινὸς τῶν κληρικῶν ἐνδεοῦς ὄντος, μὴ ἐπιγορηγοῖ || Ἀποσ. δ'. μα'. » τὰ δέοντα, ἀφροζίσθω. Ἐπιμείνων δὲ, καθαιρείσθω, ὡς φρονέοντας τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ».

Ἑρμηνεία.

Τὰ πράγματα καὶ εἰσοδήματα τῶν Ἐκκλησιῶν, ὀνομάζονται πτωχικά· διότι πρέπει νὰ διαμοιράζωνται εἰς τοὺς πτωχοὺς. Καὶ ἂν πρέπει νὰ διαμοιράζωνται εἰς πτωχοὺς ἄλλους, καὶ ἐνδεεῖς ἀπὸ τοὺς προεστώτας τῶν Ἐκκλησιῶν, πόσω μᾶλλον πρέπει νὰ διαμοιράζωνται ταῦτα εἰς τοὺς ὑποκειμένους αὐτοῖς Κληρικοὺς, πενομένους καὶ χρεῖαν ἔχοντας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος δὲν δίδει τὰ πρὸς ζωὴν ἀναγκαῖα ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τῆς Ἐπισκοπῆς, ἢ τῆς ἐνορίας (εἶχον γὰρ καὶ αἱ τῶν Πρεσβυτέρων ἐνορίαὶ εἰσοδήματα, περὶ ὧν δεῖα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ δ'. τῆς δ'.) εἰς τὸν χρεῖαν ἔχοντα Κληρικὸν τῆς Ἐπισκοπῆς ἐκείνης, ἢ τῆς ἐνορίας, ἃς ἀφορίζεται, ἕως οὗ νὰ ἀρχίσῃ νὰ δίδῃ. Εἰ δὲ καὶ ἐπιμένη εἰς τὴν ἀσπλαγχνίαν τοῦ, ἃς καθαιρεται παντελῶς, διατὶ, ὅσον εἰς τὴν ἰδικήν του προαίρεσιν, φονεὺς ἐγίνε τοῦ ἀδελφοῦ του· ὁ γὰρ μὴ ἔχων τὰ συστατικά τῆς ζωῆς, βέβαια ἀποθνήσκει, ὁ δὲ ἔχων καὶ μὴ δίδου εἰς τὸν μὴ ἔχοντα καὶ κινδυνεύοντα, ἀναντιρρήτως φονευτὴς ἐκείνου ἐστίν. Εἰ δὲ καὶ ἐκεῖνος πραγματικῶς δὲν ἀπέθανε, τῆς θείας προνοίας χορηγήσασθαι αὐτῷ δι' ἄλλων φιλοπτιῶν τὰ ζωαρκῆ, ὅμως ὁ ἔχων καὶ μὴ δίδου, φονευτὴς κρίνεται διὰ τὴν ἀσπλαγχνίαν του καὶ ὀμότητα. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν δ'. Ἀποστολικόν· καὶ προσέτι τὸν μα'. διορίζοντα, ὅτι ἀπὸ τὰ πράγματα καὶ εἰσοδήματα τῶν ἐκκλησιῶν πρέπει νὰ κυβερνᾷ ὁ Ἐπίσκοπος τὰς χρεῖας, τόσον τὰς ἰδικὰς του, ὅσον καὶ τὰς χρεῖας τῶν ξένων ἀδελφῶν ὅπου τυχουν. Εἰ δὲ τὰς χρεῖας τῶν ξένων πρέπει νὰ κυβερνᾷ, πόσω μᾶλλον τὰς χρεῖας τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ κληρικῶν ;

ΚΑΝΩΝ Ε'.

Εἰ τις τὰ ψευδεπίγραφα τῶν ἀσεβῶν βιβλία, ὡς ἅγια ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας δημοσιεύει, || Τῆς ς'. β'. εγ'. ἐπὶ λύμῃ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Κλήρου, καθαιρείσθω. || τῆς ζ'. θ'. Λαοδ. να'.

Ἑρμηνεία.

Ἀπὸ τὰ βιβλία, ἄλλα μὲν, παρὰ αἰρετικῶν καὶ ἀσεβῶν συγγραφέντα, εἰς ὀνόματα ἁγίων ψευδῶς ἐπεγράφησαν, πρὸς ἀπάτην καὶ πλάνην τῶν ἀπλουστέρων : καθὼς εἶναι τὸ τοῦ κατὰ Θωμᾶν ὀνομαζόμενου Βυαγγέλιον, παρὰ τῶν Μανιχαίων μὲν συγγεγραμμένον, ἐπιγεγραμμένον δὲ τῷ τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ ὀνόματι· αἱ ὀνομαζόμεναι Ἀποκαλύψεις Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ, καὶ τῆς Θεοτόκου· αἱ τοῦ Χρυσομάλλου φλυαρίαι, τὰς ὁποίας ὁ αἰρετικὸς Πάμφιλος Θεολογικὰ ἔπη ἐπέγραψε, καὶ ἄλλα μυρία τοιαῦτα, τῶν ὁποίων μνησίαν κάμνει ὁ Ἅγιος Μελέτιος (1) ὁ ὁμολογητὴς διὰ στίχων πολιτικῶν, ἐν τῷ κατ' αὐτὸν ὀνομαζόμενῳ ἀλφαβηταλφαβήτῳ. Ἄλλα δὲ ὀρθόδοξα ὄντα καὶ εὐσεβῆ, καὶ παρὰ ὀρθοδόξων καὶ ἁγίων συγγεγραμμένα, ἐνοθεύθησαν παρὰ τῶν αἰρετικῶν

τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ δεξάσεις, μνησθήσῃ δὲ αὐτοῦ ἡμέρας καὶ ἐννοκῶς τιμήσεις δὲ αὐτὸν, οὐχ ὡς γεννησίως αἴτιον, ἀλλ' ὡς τοῦ εὐ εἶναι σοὶ πρόξενον γενόμενον, ὅπου γὰρ περὶ Θεοῦ διδασκαλία, ἐκεῖ ὁ Θεὸς πάρεστιν. Ἐκζητήσεις καθ' ἡμέραν τὸ ἐπρόσωπον τῶν ἁγίων, ἵνα ἐπαναπαύῃ τοῖς λόγοις αὐτῶν· οὐ ποιήσεις ἔχθραν πρὸς αὐτοὺς, ἀναμνησθεῖς Δαθὰν καὶ Ἀβειρῶν τοὺς ἀντιστάντας Μωσῆ. Περὶ τῶν διδασκάλων τούτων τῆς Ἐκκλησίας λέγει διὰ τοῦ Ἡσαίου ὁ Θεός· «Καὶ ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν σου, Ἱερουσαλήμ, κατέστησα φύλακας ὄλην τὴν ἡμέραν, καὶ ὄλην τὴν νύκτα, οἱ διὰ τέλος οὐ σιωπήσονται, μιμησόμενοι Κυρίου». (Ἡσ. ξβ'. β.) Ὅθεν κατὰ τὸ λόγιον τοῦτο, καὶ οἱ διδάσκαλοι καὶ ἱεροκήρυκες χρεωστοῦν νὰ μὴ ἀμελοῦν τὸ ἔργον τοῦς, ἀλλὰ παντοτινὰ νὰ διδάσκωσι τὸν λαόν.

(1) Ἄτινα πρὸς τοὺς εἰρημένους εἰσὶ ταῦτα. Ἀποκαλύψεις Ἀδάμ, Λάμεχ· Προσειχὴ Ἰωσήφ τοῦ Παγκάλου· Μωσείως ἀποκαλύψεις καὶ διαθήκη ψαλμοὶ Ἑλδὰδ καὶ Σολομῶν· ξέναι ρήσεις Ἡσαίου· ἀποκαλύψεις Σοφονίου. Ἡ τρίτη τοῦ Ἐσδρα· ἀποκα-

λύψεις τῆς Θεοτόκου, καὶ Πέτρου, καὶ Παύλου· ἡ ἐπιτολὴ Βαρνάβα· αἱ περίοδοι τῶν Ἀποστόλων· ἡ βίβλος Ματθαίου καὶ Βαρνάβα· Κλήμεντος διδασκαλία· αἱ τοῦ Παύλου πράξεις· ἡ διδαχὴ Ἰγνατίου καὶ Πολυκάρπου· αἱ βίβλοι τῶν μαθητῶν Σίμωνος, Δημᾶ τε καὶ Κλεόβου καὶ Νικολάου. Βιβλία δὲ τῶν αἰρετικῶν Μανιχαίων, ἔβδομον Βυαγγέλιον· ἡ ἐπτάλογος ἀγάπη· ἡ πραγματεία τῶν εὐχῶν· ἡ πραγματεία τῶν Γυγάντων· Βυαγγέλιον Φιλίππου· τὰ παιδικὰ τοῦ Χριστοῦ· αἱ πράξεις τοῦ Ἀνδρίου. Ὁ δὲ ἅγιος Νικηφόρος ἐν τῷ γ'. καὶ δ'. αὐτοῦ Κανόνι (οἵτινες φέρονται ἐν τῷ β'. τόμῳ τῆς θαφελιστάτης Συλλογῆς τῶν Κανόνων σελ. 118.) λέγει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ δεχόμεθα τὴν ἀποκάλυψιν Παύλου, καὶ τὰ βροντολόγια, καὶ σεληνοδρόμια, καὶ καλαντολόγια. Βέβηλα γὰρ καὶ ἀκάθαρτα ταῦτα· οὔτε τὴν ἀποκάλυψιν Ἐσδρα καὶ Ζωσιμᾶ, καὶ τὰ δύο μαρτύρια τοῦ ἁγίου Γεωργίου, (καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Κηρύκου καὶ Ἰουλίτης) σημειῶσαι ὅτι ἡ σοφία τοῦ Σολομῶντος ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας δημοσίως ἀναγινώσκειται μετὰ τῶν κανονιζομένων βιβλίων τῆς